

۱۹۲۶

ایکینجی جلد

تورکیات مجموعہ سی

استانبول دارالفنون تورکیات استیتوسی طرفندہ نشر ابیدلیر

مدیر:

کرم سبلی زاده محمد فؤاد

استانبول دارالفنون شده «تورک ادبیاتی تاریخی» مدرسی

استانبول - دولت مطبعہ سی

۱۹۲۸

خوارزنده یازیلش اسکی تورکجه اثرلر

احمد زکی ولیری

استانبول دارالفنونشده «تورک تاریخی» معلمی

معین المرید — ۷۱۳ سنه سننده یازیلش اولان بو تورکجه اثر شیمدیکی کتبخانهلر مدیری حسن فهمی بک طرفندن بروسه دن کونده یزیش اولوب، الیوم معارف و کالتی حرث شعبه سننده بولونیور .

کتابک نه کبی اثر اولدیغی تعیین ایتک بکا حواله اولونمشدی . «معین المرید» نامنده اولان بو اثرک، «ابوالغازی خان»ک — بوکونه قدر یالکز روسجه ترجمه سی طبع اولونوب اصل متنی دها نشر اولونمایان — «شجره تراکمه» نام اثرنده «شیخ شرف» نامنده بر خوارزم عالم و شیخی نک تألیف کرده سی اولق اوزره کوستردیکی اثر اولدیغی آ کلاشیلدی .

بو اثر مختلف قلملرله مختلف وقتلرده ۱۶ جسامتنده یازیلش اولان رساله لردن عبارت بر جلد ایچریسنده بولونیور . بور رساله لرک بر چوغی ده بخارا کبار مشایخندن (۸۲۲هـ) ده وفات ایدن «خواجه محمد پارسا» به منسوب رساله لردر . ورق ۱ — ۲۲ خواجه محمد پارسانک ۷۹۵هـ «اوش» شهرنده تألیف ایتش اولدیغی «رساله اعتقادیه سی» . صوکر «عقائد نسفی» متنی که ۸۹۰ سنه سی تبریزده یازیلش . خواجه محمد پارسانک نماز رساله سی (ورق ۶۴ — ۸۷) که ۸۶۰ سنه سی سمرقنده یازیلش . صوکر «آداب الوضو» (۹۲ — ۹۴) و دها بر رساله (۹۴ — ۹۸) . اشعار مولانا معجزی (۹۹) . رساله علی بن ابی بکر بن عیدالجلیل الراشد انی (۹۹ ب — ۱۰۲ ب) . مکتوب خواجه محمد پارسا بسید عاشق (۱۰۳) و دها باشقه رساله لر . بور رساله لردن برینسک ۸۷۷ رمضانده یازیلش اولدیغی مقیددر (ورق ۱۲۸ ب) . ورق ۱۲۹ — ۱۳۷ محمد پارسانک ذکر جهر حقنده فتوای (صور فتا واست که علماً شهر هرات درجواز ذکر جهر در حال حیات خواجه محمد پارسا ببلده فخره بخارا فرستاده توقع جواب نمودند و ایشان نیز جواب باصواب فرمودند) . (ورق ۱۴۲ — ۱۵۳) کتاب الاربعین فی ذکر زیارت القبور ل محمد بن محمد

بن محمدالمنتسب الی دهقان غازی . بعض ورقلرده (مثلاً ورق ۱۴۰) متأخر دورده .
آناطولی تورکجه سنجه یازیش یازیلر و (ورق ۱۷۴) ده ۸۸۷ - ۸۸۸ سنه لرده بریسینک
مائله حیاته عائد قیدلری و سائره موجوددر . ۱۸۶ ورقدن باشلایه رق « معین المرید »
متنی بولونیور . بو رساله لر ایچنده تاریخی مهم اولان بعضی قیودات موجوددر :

از جمله رساله اعتقادیه نك اخرنده بونی محمد بن محمد حافظی البخاری (یعنی خواجه
محمد پارسا) ۷۹۵ سنه سی اوش شهرنده انتخاب ایتمش اولدینی و « شیخ زین الدین الخوافی
سلمه الله » نك اشارتیه درویش الخواستی (« خواست » شیمدی سیر دریا جنوبنده تیموریول
موقعنده برقصه در) استنساخ ایتمش اولدینی مقیددر . معلومدر که « شیخ زین الدین الخوافی »
۸۳۸ ده وفات ایتمش بر ذات اولوب ، خواجه پارسانك معاصری و دوستی در . بوساله نك
خطی آلتون اورد ، خوارزم ، شاش ده یازیلان اثرلرک یازیسیدر . ورق ۴۳ ده
بویله بر قید وار : « مولانا محمد اوتراری چنین نقل کردند که خدمت خواجه ابوالنصر
(یعنی خواجه محمد پارسانك اوغلی ؟) فرمودند حضرت رسول الله کاه بدستار نماز می
گذارند ، کاه بطاقیه می گذارند ، بسیار نیز سر برهنه می گذارند » . ورق ۵۸ خواجه
محمد پارسانك وفاتی « فحاح جامی » (۱۳۳۳ لکنهو طبعی ، ص ۳۵۵) یه موافقدر : « توفی
فی ضحوة يوم الخميس الرابع والعشرين من ذی الحجة سنة اثنين وعشرين وثمانمائة بالمدينة
المشرقة ودفن بالقیع » [جامی ایسه محمد پارسانك جنازه سنی شمس الدین فناری اوقودینی
وبالاده مذکور شیخ زین الخوافی نك ده مصرده بیاض طاش تراش ایتدی ره زك کتیروب شیخک
مزاری اوزرینه وضع ایتدی کنی سویله یوز] . ورق ۶۴ ده خواجه بهاء الدین نقشبند عائد تاریخلرده
نقحاته (ص ۳۴۹) موافقدر . ورق ۴۳ ده دها دیور : « سلطان العارفين احمدی سوی ایتور
یول ساقلانك كونكل باغلانك » . علی بن ابی بکر بن عبدالجلیل الراشدانی (یعنی صاحب
الهدایه ، و ف : ۵۹۳) رساله سنده بو رساله یی ۵۳۵ ده سلطان سنجر سمرقنده کلدیکی
اشاده یازدی قید اولمش ؛ و او زمان سمرقنده بولونان علما (او جمله دن علی بن محمد
بن اسماعیل الاسدیجانی ، قاضی القضاة علاء الدین عمر بن عثمان بن عبدالله الافرنکندی ،
شیخ الاسلام زین الدین محمد بن احمد بن الفرج الساعرجی) ذکر اولنیورلر . ورق ۱۲۴ -
۱۲۵ ده « محمد بن عمر بن مشرف السیدی العلوی البشاغری » نك نقل ایتدیکی برحکایه دن
او ولایتک مختسی « مولانا حافظ الدین خطایی ، اولدینی اکلایلیور . « پشاغر » شیمدیکی

«جیزاق» یاننده بر قصبه در . اورادمکی محتسبک «مسلمان خطای = قارا قطای» اولماسی جالب دقتدر .

رساله لرك بعضیلری مثلاً ۱۴۲ - ۱۵۲ دیمکی کتاب الاربعین دیگر رساله لرك هپسندن داها اسکیدی در . قالانلری ایسه شیخ زین الحوائی نك داها ر حیات اولدینی سنه لردن ۸۹۰ سنه لری آراسنده یازیلشدر . معین المریدده طغوزنجی عصرده یازیلان رساله لره عین خطله یازیلش و صحیفه لری آیری نومرو ایله قید ایدلشدر . جمعاً ۵۱ صحیفه در . بونکله برابر یز عمومی ورق نومرولرینی ده قید ایتدک . هر صحیفه ده ۱۶ - ۱۷ سطر اولوب بعض صحیفه لرندک کناره ده یازیلش و تقریباً طوقوز یوز بیت قدر اولور .

موضوع اعتباریله کتابک هدی دینی شعرلر اولوب، ابوالغازی خانک دیدیکینه موافق اولارک، مسائل دینییه و آداب تصوف میاننده کوچیه تورکمنلری علاقه دار ایدمک معلوماتدن عبارتدر : ورق ۱۸۶؛ مقدمه ، ۱۸۷؛ باب فی الایمان ، ۱۸۸؛ باب فی معرفه الحق ورسوله محمد . ۱۸۹؛ باب فی الوعظ والنصیحه ، ۱۹۰؛ باب فی المسائل طهارت و غسل ؛ ۱۹۲؛ فصل فی التیمم ؛ ۱۹۴؛ نمازک واجبلری ، مسبوقک نمازی ، اقتدا ، جماعه نمازی ، اوقات مکروهه ، قضا نمازی . ۱۹۶؛ اوروج . اقامت و سفر عبادتلیری ؛ ۱۹۷؛ ۲۰۰؛ فصل فی الزکاة . بوبانده بالخاصه حیوان بسلیهن کوچیه لرك زکاتی تفصیلاتیله یازیلشدر . ۲۰۰؛ آوچیلیق . ۲۰۱؛ بوغازلامق ، ذبح . ۲۰۱؛ ربأ حراملنی . ۲۰۱؛ بیع وشرأ . ۲۰۲؛ هبه . صکره ۲۰۳ - ۲۱۱؛ تصوفه حاندر . ورق ۲۰۳ - ۲۰۳؛ باب فی الارادات . ۲۰۴ - ۲۰۴؛ باب فی الآداب ؛ ۲۰۵ - ۲۰۵؛ باب فی الاقتدا . ۲۰۵؛ باب فی الصحبه ؛ ۲۰۷؛ باب فی مثل الشریعة والحقیقه ؛ ۲۰۷؛ باب فی بیان القلب والنفس ؛ ۲۰۸؛ باب فی السلوک . ۲۰۹ - ۲۱۱؛ باب فی شکر الحق و ذکر الابرار .

کتابک اساس اعتباریله «هبه الحقایق» و «قوتادغو بیلیک» له مشترک اولان لسانی، خوارزمده یازیلق اعتباریله محلی لهجه خصوصیتلرینه مالکدر؛ واملاده صائتر اکثریا حرکه ایله یازیلدور . وزن ایسه تماماً هبه الحقایق و قوتادغو وزنیدر . مثلاً مؤلف کندیسی حقنده ورق ۱۸۸؛ دییور :

«ولی سنج سقال آقی بیلور تکان قری . قی نیتکامن تیپور ابرسا بری .»

بیلسامسن = بیلور ایرساك . قیلسامسن ، اوینایور ، صاخ ، صوك ؛ نمازلر : اوقلا ،
ایکوندو ، اخشام ، يتسغ . ضرورة سیزین ، الوماس ، قیلوماز ، بوزماز . أدوك (=
اتيك ، ايتيك ، چیزما) ایکی بوچوق ، اخساق قویون ، « تيقا ، قوی » بیر بیان ،
اویدوروبان . بیات (= الله) . اوشماخ

« اریق لاردین ا ککان خراجی ایرور » عشر یوق نیچا کوب اکین تاتیکین . «
» زکات اوتوزاوی (صغر) دا بوزاغو ایرور ، « آقته »

زکات کیم کا بیرماک کیراک بیل روا • فقیر اول یامسکین ایرور بی نوا
یا بورچلوغ یولوغ لوغ مکاتب غریب • بوجه کایرکوی بیرى هم روا
اتاغاروا یوق آنا غاتقی • اوغول اختیغ اولوق نیچا اسراق
آنانیک اناسی اناسی نیچا • اوناسی اوتاسی بارار سابق

صید بابنده : اکریسا آقنی توتوب ایت حرام • حلال یماس ایرسا ای صاحب اوقوش
معین کذبککا ایت ایسا یاقوش • توتار بولسا اوزکا بریان توتوش
« نی مقدار قیج آی غا بهاسی نیچا ؟ »

بیع السلمده : « ساغوتوتسا یلغور یا ارشون کیشی • یا بیر اوبه خلقی اکین اکیشی »

هبه بابنده : « باغشلاسا بیرناتک بیریکایی • قبول بیرلا قبضی کیراک بیل بری
الور قرغو بیرماسا یات دین دینا • الوماس قیاش دین بیریلدی اونار
اتادین اتادین اويا دین تقی • اوغول قیز یا اختیغ نیچا اسراق
ایچی یا اکچی یاخاله یاخال • بنیشلاب الوماز بو جفت دین تقی
حوض بیرمامیش دا الوزاجنی • اوروغدین الوماس نیچا قولالار .

قصوفه عاید قسمندن : « ارادت ییزب سونک تیلک ایزداسیا » ، « تیکان اورغین اکنانک
چیچاک اونماس اول »

کوروشمیشدا شیخی قتیغ قماغو ... شیشب بیلز آندین کوروشکوکیراک • کوروششبا
کوکوزنی سوروشکوکیراک »

« اورونک اوزرا نوردین بتیلمیش بیتیک • اوقیب اوقسا بولماس مونى کوب تیک
یونارمو اغتیل بیجا اوز اوزین • نیچ بولسا اذکو بیلانمیش تیک »

سنکاسن دین اوزکا مرہی کراک * بیلینک اوکدور ایرماس عقل دین زیراک «

کتابده موضوع بحث اولان تصوف ، طبیعی که سماع ورقصلی ذکر جهردره :

« سماع قیلسا عاشق بولوب بیقرار * رومو تیو خلق مونق کوب سورار

اکر اولسا نفس دای هوادین رو * یوق ایرساکیم ایتور سماعنی یرار »

ورق ۲۰۷: « باب فی بیان القلب والنفس » ده ابوالغازی ده بوکتابک مؤلفی اولارق
ذکر اولنان شیخ شرفک « مبادی سلوک » نام اثرندن بحث اولنیور :

کونکول نفس و روح دین نتیجه ارور غالب بولسا یری انکا یوز اورور

بیلینک بویان شیخ شرف خوجه نینک مبادی سلوکدا یتیکلیک تورور

تقی کوب مشایخ بویول سوزلاری کونکول نفس بیانی ایدر اوزلاری

بوندن، کتابک بالخاصه آداب تصوفه حائد اولان بوصوک قسمی شیخ شرفک اثری
اولمایوب باشقه بریسینک اثری اولدینی کوریلور.

ورق ۲۱۰ - ۲۱۱: (صحیفه ۴۷ - ۵۰) « باب فی شکرالحق و ذکرالابرار » ده
اولالردن بحث اولنیور؛ وبلکه لقی حجة الله اولان وکتابک حین تألیفنده برحیات اولمان
بر « بابا » مدح ایدیلیور و اوراده کتابک اسمنی ، واحتمال (؟) کندی اسمینی ده
سویله یور ورق ۲۰۹ .

بیلینک بابا ایردی حقیقت ولی

توتار ایردی بابا اران سنتی

ایغلی کونکولار ارادت لاری

قوغ قدر وظلمت حجابین اوتوب

تلم تورلوك الوان زهرلار یوتوب

اوزی کورکلو اخلاق سانسیر تیلیم

قیلغلی حینوق راست قدمدا اثبات

ایروزی ادب لوك ولی باعاقیم

قرنداشلار آراسوزوم ایماقیم

تیلای اخیروقت ایمان اسلام اول

یوروقلی حینوق اول ارانلار یولی

حقیقت یولندا یوروکلی اران

حینوق قطب عالم ولی الوری

ورق ۲۱۰ قدم فی حقیقت اوزاراست توتوب

اوزی ایردی شهد وشکر بیر کوچی

انامدحین ایغویوق اول بوتیلیم

ورق ۲۱۰ بیلینک حجة الله شیخ الهدی

اوزیکا بوتیل بیرله « وصف ایماقیم

اناذکری بیرله « حمایت توتوب

بوقاچ سوز آیتغان آتی اسلام اول

اتم بابا اسلام ولى الورى
 بوايات لار آتى معين المريد
 ورق ۲۱۱: بوكوج يتشيجا يراغ قيلغو جهد
 صواب توشى ارسا بورب دين عطا
 يكت لار اوياليز اوياليق ايچون
 ايدى بيردى توفيق بو ر قج كلام
 تاريخ يتي يوز اون اوچ ايردى يىلى
 اوزى ذكرى تيلد اتومان اسلام اول
 ايشيت بيل عمل قيل بوتوفيق مزيد
 هدايت بيرور اول حميد مجيد
 قولوم قب (قلم قويوب) توز اتيكيل بارا ساخطا
 كيراك قلسا شفقت اولوغ لار آنا
 اوروج آتى ايچراما بولدى تمام
 سلام عليكم عليكم سلام .

كتابك تاريخ تاليف ۷۱۳ رمضانده = يعنى ۱۳۱۳ كانون اول يازيلش اولديغى بويلا
 واضح قيد ايديلشدر. اما بوييتلرده كى اسملردن مؤلفك اسمنى تعيين ايتك بكا بر آز مشكل
 كورونيور: «بابا» و «آتا» كهلرلى توركستان و خوارزمده پدر و پير معنلارنده و «قرنداش»
 كله سيده بعضاً طريقتداش معناسنده استعمال اولونديغندن، مؤلفك بو كهلرلى «شيخ حجة الله»
 (؟) . نسبتله قوللامه سندن ، مذکور ذاتك مؤلفه پدرمى و يا خود يالکىز طريقت استاذيمى
 اولديغى تعيين مشكل اوليور . «توتار ايردى بابا اران سبتى» ، «جينوق قطب عالم ولى
 الورى» ، «آتم بابا اسلام ولى الورى» ، مصراعلرندن بوشىخك «بابا اسلام» نامى
 طاشيديغى ، «بو قاچ سوز آيتان آتى اسلام اول» ديهرك كندندن بحث ايتدىكى وقت
 كنديسنگده «اسلام» نامى طاشيديغى استدلال ايتك ممك كى كورونيور . كنديسنگ
 وشيخينك اسملى «اسلام» اولديغندن ديكر مصراعلرده كنديسى حقنده «تيله كى اخر
 وقت ايمان اسلام اول» وشيخى حقنده «اوزى ذكرى تيلد اتومان اسلام اول» ديهرك
 تخنيس ياپيور؛ و كندى اسملى مناسبتيله درت مصراعلى شعرك هر مصراعنده «اسلام»
 كله سنى تكرار ايديور .

«آتم بابا اسلام» ديمه سندنده بوشىخك مؤلفك پدرى اولديغى آ كلامق قابل ايسه ده،
 آتا و اوغولك هر ايكيسى ده اسلام نامى طاشياسى غريب كورونيور؛ بلكه بوراده «بابا اسلام»
 اسم دكل بلكه يالکىز «شيخ الاسلام» معناسنه قوللايىلمش بر كله در .

بالاده ذكر اولونديغى وجهله كتابك اسمى ، منشائى و مؤلفك اسمى حقنده
 ابوالغازى خانك «شجره تراكمه» سنده مفصل معلومات وريلىشدر . و بو معلوماتك متنى
 Z. W. O. XVII, 0162-0163 ده، روسجه ترجمه سى ده Tumonski, Rodoslowuia Turkmen
 Aschabad 1897 صفحه ۶۸ ده مندرجدر . ابوالغازى ديبوركه :

« حضر ايلي سالور ايليندين ابولخان دا ارسارى باي تىكان بارايردى اوزاق عمر تاقان دولتي و مسلمان ليqqه كوشش قىلاي تورغان كشي ايردى بوسوز و مزىنىك دىلى بو كيم اول زماندا اور- كنجدا برعز كشي بارايردى شيخ شرف اتلى شيخ ليق مسنديدا اولتورغان و هم منلايردى ارسارى باي بارىب شيخ مذكوركا قرق تيوه نيازىرب انابت قىليب التاس يوزىندن عرض قىلدىكم بيز ترك خلق تورور بيز عربى كتاب لارى اوقوب اينك معنى سىكا يتشيب عمل قىلماق ليق سى مشكل بولا تورور. اكر عربى مسئله لارنى توركى ترجمه قىليب عنايت قىلسانكز ايردى ثوابه شريك بولور ايردى نيكز تىدى ارسا شيخ شرف خواهه تقى بارجا مسئله دىنى ترجمه قىليب بر كتاب ايتىب معين المريد ات قوب ارسارى بايغه بردى اولى وقتدين تا بوكون غاچا بارجا تركان لار اول كتاب نىنك مسئله لارغا عمل قىلا تورورلار .

[ديكر نسخه : « تركانلاركا اول كتاب ينجى مژده تورور انكار عمل قىلا تورورلار »] .

بوروايت، توركن قباثلندن « حضر ايلي » قىيله سنك اصلى و منشاى حقنده و يريلن معلومات صره سنده يازيلشدر. حضر ايلي قىيله سينك بابالرى « سالور » قىيله سندن ارسارى بايك قزىنك قول لرندن ايمش . بو « ارسارى باي » كنديسى سالور قىيله سندن اولمقله « ابولخان » ده اوطورور مش . « ابولخان = بالخان » طاعنى شىمديكى « قزل صو » (كر اصناوودسق = چاغادام) ك شرقنده كي طاغلردر. اوراده اسكیده شهر اولمش وحتى اورايه منسوب عالم لرده اولمش [مثلا ركن الدين ابوالخانى الخوارزمى ، صاحب الفنى مختار الزاهدى (وف . ۶۵۸) نك استاذيدر. الفوائد البية لعبد الحى اللكنوى ، طبع قازان ، صحيفه ۸۹] . « اوركنىچ » ايسه اسكى « جرجانيه ، كر كنج » شىمديكى « كهنه اوركنىچ » در . « شيخ شرف » ايسه ايسته شو كونده ده « اوركنىچ » ه نسبت ايدىليور . و « شيخ » اولمقله برابر « فقيه » (منلا) اولديغى ده قيد اولنيور . شيخ شرفك قبرى كهنه اوركنىچ ده بوكونده ده موجوددر . بونك قبرىنى ۱۲۶۸ = ۱۸۵۲ ده ايران سفىرى « ميرزا رضا قليخان هدايت » زيارت ايتمشدر . صوكرا روس سياحى « آ . كون » ده بو شيخك مزارىنى كورمش و ذكر ايتمشدر .

صامويلوويچ ، « شيخ شرف » حقنده كي « شجرة تراكه » روايتى « رونق الاسلام » ناميله معروف اولوب قازان و تاشكندده دفعا تله طبع اولونان اثر مناسبتيله (Z.W.O.XVIII . 0153 - 0166) نقل ايتمشدر . مذكور اثر توركن و چغتاي لهجه لرى قارىشيق بر صورتده يازيلش و تاريخ تاليفى ده آخرنده ۸۹۹ و يا خود ۸۶۹ قيد اولمشدر [۱] . « عشق آباد » توركمناى مذكور

[۱] كتابك آل يازما نسخه لرنده و بعض طبع لرنده سنه تاليف « تسعة و تسعون و ثمانيه مائه » قيد اولمشدر .

اثری شیخ شرفه نسبت ایدیورلر. و ابوالغازی خانک شجره ترا که سنده «معین المزیده» تألیفی حقهده نقل اولوبان روایت، عشق آباد تورکمن روایتنده بو «رونق الاسلام» ه نسبت ایدیلش. او روایتده بوندن عبارتدر :

شیخ شرف دیکان بر ولی الله قدیم زمانده بولیب دور . خیواده خیوانینک سحر اسنده کزان چارواه اوپالار آتی سقاللری شیخ شرف ولی که توقع ایت دورلار . بزکا ترکی تیلنده مسلمانلیقی یخشی اوقیب بیلور یالی کتاب یازیب بر دیکانین شیخ شرف ولی رونق الاسلامی توزیب یازیب بریب دور . شول چارواه بایلار شیخ شرف ولیکا شونینک عوضنه اوتوز کوشاکلی تیوه بریب دورلار . انلاری هم شیخ ولی آلیب فقیر فقرالاره صرف ایتیب دور . شیخ شرف ینک عادی همیشه اشک منیب کزارمش . کونلارده برکون برای بر آط خدای یولی بردی . اولی اشکینی قیوب آتی منیب اوپادین ییقیدی .

کونکلی بلندلیک ایتیب هوا موسکا کتیدی . اول وقت آط باشینی چکیب شیخ شرف ولیغه بو بیتنی اوقودی :

اینک سنینک شیخ شرف اصلینک طط بولسه کراک
یاغیر اشک دوران برده بدو آط سنکا ناکراک

تیب ایزینه اوبایه قیتب آتی ینه فقیره ریب اولی اشکینی منیب کتیدی . سونکره شویله نقل آتوزلارکه بر یلاتی منیب بر یلاتی قبی ایتیب خیوادین نخورغه کلیب دور حاضر شیخ شرف ولی ینک قبوری نخورده بولور و برنجیه اولی نخورلی شیخ شرف ینک . نسلیمز دیارلار اوزلارینی خواجه حباب ایدارلار . [نخور = نوخور عشق آباد مضافاتنده رقصه در . چارواه = حیوان بسله مکه کچندن . اوبا = کوی ، کوشاک = دوه یاورینی ، ینه . قیوب = قویوب ، راقارق . ایزینه اوبایه قیتب = کری کویه دونه رش . خواجه = سیدزاده . طط = نات تورکمن اصطلاحیجه تورکستانک تا چیکرینه و عموماً تورک اولان شهر اهایسنه اطلاق اولنور] .

«شیخ شرف» حقهده کی و تورکمن روایتی شیخ شرفی ینه «خیوه ، خوارزم» عالمی کوستریور، مزاری «نوخور» ده اولدیغی سویله یوز . بور روایت ، عشق آباد تورکمنلری آغزنده شفاهی سویله بن بر روایت اولوب ۱۹۰۶ سنه سنده یازیلشدر ؛ بو جهندن ، یالکز «شیخ شرف» ک تورکمنلر آراسنده دین اسلام تلقینی مقصدیله تورکجه اثر یازان برنات عالمی اولارق تلقی اولونماسینی و نوخور اهایسی ایچریسنده کندیلرینی شیخ شرفه نسبت ویره نلرک بولونماسینی کوسترملک جهتیله مهم دز .

«شیخ شرف» ، تورکمنلر و اوزنکلر و طوبول تورکری آراسنده غایت مشهور برشیخدر . حتی او ، برداستانی قهرمان حکایه سی اولان «بوزاوغلان احمد بک و یوسف بک» نام اثرده

[احمد بىكك پىرى « شىخ شرف ايشان » ، يوسف بىكك پىرى « اولوخ خواجه ايشان » قازان طبعنده « شىخ شريف » ، « آلو خواجه »] وشامانى دعالده بيله ذكر اولنيور [« آلو خواجه شرف خواجه ايشان » . خبر آغىل غىربلار يىنىك حاليندىن] . طوبول روایتنده شىخ شرف (ياخود شىخ شرافتى يعنى شرف الدين) ، « زنىكى اتا » خليفه لرندن اولوب خوارزمىدن سىربايه كلوب تلقيناتله مشغول قالمش و اورادن ايريش حوضه سىنده وفات ايتمش اولان مشايخ چله سىندن عد ايدىليور و مزارى كوستريلىور [۱] . « سيد احمد ناصر الدين الميرغينانى » [خالص افندى نسخىسى] شىخ شرف حقنده يك كوزل تفصيلات و يريور : سيد اتا ، اوزن حسين ، صدر اتا ، و بدراتالر هپسى زنىكى آتاك خليفه لرى در . شرف اتاده خليفه لرندن اولقله برابر همان همان مستقل بر موقع اشغال ايدىيور . بوكا نظراً شرف اتا « حكيم اتا » يده كورمش و « حكيم اتا » اوكا « اوغل » نظريله باقارامش . « ناصر الدين مرغينانى » خوارزملى اولان بوايكى تورك شىخى آراسىنده كى ماجرادن اوزون اوزادى بحث ايدىيور : شرف اتا بركون سيداتانى زيارته كلش ؛ سيد اتا قبول ايتمه مش و ميردلىينده « اونی ايجرى برافايكز » ديمش . بونك سببى او ايدى كه « بابا ايرسارى » نامنده غايىت زنىكىن بر توركن واردى ، اولادى يوقدى . اوزات شرف اتايه « مخلص » ، اما سيد اتايه « مرید » ايدى . بركون « شرف اتا » نك قىزى خسته اولور ، طبيبه مراجعت ايدرلر ، اوده آقايىك سودى توصيه ايدر . « شرف اتا » نك تاتار (c ططر) لردن قراقوش (c قرالوس) نامنده برخادمى وار ايدى . اونی « بابا ايرسارى » يه كوندرير ، « بيض اينكك سودى ورسون » دير . خادمده سوزى انى آكلاماش ، « شىخ شرف بيض سودا يسته دى » ديه كلور ، سود ويرلر كوندريلر . قىزه بوندن فائده اولمايىقندن « شىخ شرف » شيه لتهرك نه كى سود اولديغى صورار ؛ آقايىك سودى اولمايىقنى آكلار و بونك ايچون « بابا ايرسارى » يه قباحتى عطف ايدر ؛ تاتار خادمك افاده سنده قصور اولديغى بيله مز و « بابا ايرسارى » يه خاطرى قىربلور . « بابا ايرسارى » اولادى اولمايىقندن « الله دن بكا اوغلان ايسته سون » ديهرك « شىخ شرف اتا » يه درتيوز بيض صيفر ، درتيوز بيض دوه ، درتيوز بيض قويون ، درتيوز بيض ايچكى كوندرير . « شىخ شرف » ايسه

[۱] باقكر : كاتائف طرفندن نشر ايدىلن طوبول توركلرى « شجره خاصه » سى (« شىخ بهاء الدينك خليفه لر يىنىك غىربى سىربا محلى اقوامنه قارشى اجرا ايندكلرى دىني محاربه لىحقنده » نام ارنده) ص ۸ ، ۱۰ ، ۱۴ - ۱۵ هـ ، ۱۷ ، ۲۴ ، رادلوف ، « تورك خلق ادبياتى نمونه لرى » جلد ۴ ص ۲۱۷ دهكى « شرافى شىخ » باشقه برذايدر . بوراده سيد اتاده « طوبول ايريش » حوضه سىنده وفات ايدىن مشايخدن عد اولمشدر .

«الله اولاد ورسون، لکن توفیق سز اولسونلر» ديه دعا ايدر. بو سببدن «بابا ايرساری» نك پیری اولان «سیداتا» ایله «شرفاتا» اراسنده خصومت اولور. اوینه کلدیکی وقت شرف اتایی قبول ایتمه دیککی ده اوندنمش. نهایت «شرفاتا» یی «سیداتا» کندى اوی یابنده مسجده اوطوردینی حالده اولدیرمک مقصدیه اوچ اوق آتیور، تأثیر ایتیمور؛ صوکرا مریدی صوفی غلغلی کونده ریور: «کیدک، شیخ شرف دن صورك، اصحاب کهفک کوپکی هانکی رنکده ایمش، شیخ شرف جواب ورسون» دیور [یعنی بونکله سیداتا، شرف اتایی کوپک ديه تحقیر ایدیور]. «صوفی غلغل» شرف اتانک یانه کیورسه ده اوسؤالی صورمغه جسارت ایده میور. او وقت شیخ شرف اوکا خطاباً دیور: «کلنک صوفی غلغل» اصحاب کهف ایتی سورغیل «ایراری آتاسمی بولور» ایراوقنی ایر قایتارماسی بولور «وجیندن ۶۳ اوق چیقاریور؛ «سیداتایه سلاخله جواب ویریرایسم ایشته سلاچیم» ديه کندى اوقلری ده سید اتانک اوقلاری ده صوفی غلغله ویریور. «بونلری قیرک، سیندیرک. تاکه سیداتا تکبرلک ایدیرک دیگر بریسنه اوق اتارق کندیسنى هلاک ایتمه سون، بویه تحقیرلره بن «قل شرف» طوقسان دفعه تحمل ایتدم دیگرلری تحمل ایدم» ديه رک قالقوب کیدیور.

زنکین تورکنک بو ایکی شیخه مناسبتی، شیخلردن برینه یالکنز «مخلص» دیگرینه «مرید» اولمسنک بویه خصومتلری موجب اولمسی حقنده کی حکایه، اوزمان «اورکنج» دن کچهرک بالقان طاعی یابنده (یعنی ايرساری قبیله سنک اوطوردینی یرده) بحر خزره منصب اولان آمو دریا - «اوزبوی» - ساحلنده کی تورکنلرک، خوارزمک مرکز شهرلرنده کی مدنی عنصرک حیاتنده مهم رول اوینایا جق درجه ده قوت کسب ایتدکلری کوستریور؛ و او عصرده اوزبوی ساحلنده کی تورکمن تجارت سرمایه سی حمایه سنده برنوع «صحراوی تورک ادبیاتی» حصوله کلمه سی ده پک طبیعی کوریلور.

«سیداتا» ۷۱۰ ده وفات ایتمشدر [۱]؛ «سیداحمد ناصرالدین المریغینانی» و دیگرلرینک متفقاً سویه دکترینه کوره «سیداتا» نك قبری خوارزمده در. حکیم اتا رساله سی داها

[۱] خزینة الاصفیا I ۴۰ ده ۷۱۰ تاریخی «شاه ابرار»، «لا سیدمقتد اکامل»، «شهادت» «شاه تاج»، «هادی مخدوم» کی جمله لرله افاده ایدلشد. کبریلی زاده فؤاد پک بوکادقت ایتمهش و مطبعه خطاسنی محافظه ایدرک ۷۰۲ ديه قید ایتمشدر [ایلك متصوفا، ۱۰۶].

معین اولارق خوارزنده « باقرغان » ده (یعنی حکیم اتا ایله بریزده) اولدیفنی تصریح ایدیور. « سیداتا = سیداحمد » و « شیخ شرف = شیخ شرف الدین » تماماً تاریخی ذاتلردر. سیداتا یدنجی عصرک نصف اخیرنده یاشایان دیگر بعض ذواتله فی الجمله « خواجه علی الرامیتی » ایله برابر ذکر اولئیور. اوزمانه عائد برده « شیخ احمد الجندی » اسمی کوریلئیور. بلکه او اولابیور. همه حال کندیسسی ۷۱۰ ده خوارزنده وفات ایدن ذاتدر؛ وروایت لرده « زنگی آتانهک بوکا » کندیسسی منلا وسید ظن ایدرک مغروردر [یاخود « من سید و عالم باشم کی تابع سیاه گاوچران شوم » رشحات، صحیفه ۱۳] دییه کندیسسنه فضله قیمت ویردیکنی قصور اوله رق سوبله مش. سید آتانهک و خواجه علی رامیتی به ده اولیله برمناسبتده بولوندیغی نقل اولئیور. شیخ شرفده ابوالغازی بیاتجه « منلا » ایدی. بوکا نظراً هر ایکی ذات منتظم مدرسه تربیه سی کورمش اولان فقیه لر ایدی. شیخ شرفده بر فقیه صفتیله یدنجی عصرک نصف اخیری علماسی میاننده « شیخ شرف الدین الخاصی [۲] الخوارزمی » نامیله ذکر اولونان ذاتک عینی اولسه کرکدر.

« المغنی للحبازی » یه شرح یازان « محمد بن شرف الدین المدعو بنجم الجانوی » نام ذاتده بو « شیخ شرف الدین الخاصی » نک اوغلی اولابیور. بو « محمد بن شرف الدین » کندی تألیفی « آلتون اوردان » خانی « جلال الدین جانی بک خان » ده تقدیم ایتشدیر [نسخہ سی فاتح کتبخانه سندہ ۱۳۷۸ نومروده موجوددر].

شیمدی « معین المیزید » کتایینک کندیسسی کورد کدن صکره آکلاشیلدی که بو اثر حقیقه کوجیه تورکنلر ایچون یازیلشدر. وخلق کتله سی ایچون یازیلقله برابر، حقیقه « ابوالغازی » نک دیدیکی کبی، « منلا » برذات طرفندن عالمانه یازیلشدر. مؤلفک کندیسسی تصوفده تورک لکرمک سماعلی رقصی جهری سلسله لرینه منسوب اولدیغی آکلاشیلقله برابر لسان وافاده سندده یسوی مشایخک آثارنده کی عامیلک کوریلئیور. عباره ووزن منتظمدر. بعض عربی کله لرده [خ] یرینه [ق] یازیلله سی کبی خطالر، بو ائرک اولجه او یغور یازیسيله یازیلش اولدیغی و دیگر اثرلر کبی صکره دن عربی حروفاته نقل اولوندیغی کوسترسه کرکدر. شیمدی اثرک کندیسسی

[۲] بعض نسخهلرده وفی الجمله « الموفق الخوارزمی » ترجمه حالرنده « الخاص » شکنده یازیلان بو کتله نک « الخاص » اولدیغی معلومدر (باقک: فلوگه ل، ابن قطلوبغا Tabakat G. Flugel, ibn Kutlubuga's 736 N° 151, S. 57. der Hanefiten) « و خاص قرية من قرى خوارزم » دیهرک ایضاح اولونمشدر. « الفوائد البیه » ده نومرو ۲۷۹ « نجم الدین الخاصی الخوارزمی » دیه « الخاصی » یازیلش که، طوغروددر.

كور دكدن صكره آ كلاشيلدى كه شيخ شرف بو اترك - هييج اولمازسه صوك قسمنك - مؤلفى دكلدر . شيخ شرف البته بزم يوقاريدنه بحث ايتديكمز خوارزملى عالم اولوب اونك «مبادىء سلوك» ناميله تصوفه عائد اثرى اولديغى ده كتابك متندن اوگره نيورز .

معين المريديك مؤلفى كنديسى «اسلام» ديه تسميه ايديور . بونك كنديسنك شيخى اولارق ذكر ايتديكى و «بابا اسلام ولى الورى» ، «قطب عالم شيخ الهدى» ، «قطب عالم ولى الورى» ديه تلقيب ايتديكى ذات «شيخ شرف» اولابيلير . واحتمال كتابك نماز، روزه و عموماً بوكي مسائله عائد قسمى ده شيخ شرفككى اولابيلير . مع مافيه بزم معين المريدي شيخ شرفك اثرى اولارق دكل، خوارزم علماسندن «اسلام» نامنده بريسنك، «خاقانى-تورك» و «خوارزم-تورك» شيوهرلندن مختلط برلسانده ۱۳۱۳ سنه ميلاديسنده تاليف ايتديكى بر اثرى ديهرك قبول ايده حكيز .

«شيخ شرف» توركجه اثر يازمقله معروف برذاتدر . لكن اونك اثرلرى غالباً داهها بزمه واصل اولماش . بوراده ۱ رونق الاسلام» كتابى ده شيخ شرفه نسبت ايدهن برروايت نقل اولوندى . «صامايولوويچ» ده بونى اويله قبول ايديور . چالبوكه رونق الاسلام كتابنك «صامايولوويچ» طرفندن تدقيق اولونان نسخه سندن كتابك مؤلفى «وفائى» اولارق قيد ايديليشدر . «اى وفائى بيلكانينكىنى كزلامه» بيلمازينكىنى بيلورام تيب، سوزلامه . بوقدر سوز سوزلايتب كلدى تيبلا . بيلدورور قولوق ندور هر بر قوله . رونق الاسلام مونكا بيريلدى ات . اوكرانيب يادينكه توتغيل جمله ياة . «صامايولوويچ» بوقده دقت ايتمه مشدر . رونق الاسلامك تاليفي حقنده كي توركمن روايتنده ذكر اولونان «شيخ شرف»، البته موضوع بحث اولان خوارزملى شيخ شرف در . ۸۹۹ سنه سنده يازيلان بر اترك بوشيه نسبت ايديله سى ده، «معين المريديك» بوذاته نسبت ايديله سى كى برماهته در . «شيخ شرف» توركجه اثر يازمقله معروف اولديغندن توركمنلر آراسنده قوللانيلان توركجه دى اثرلرى اوذاته نسبت ايديور مشلردر؛ يوقسه، متعدد نسخهلرى اولان «رونق الاسلام»، توركمن شيوه خصوصياتى ايله مشبوع اولان بر اثر اولوب لسان جهتيه داهها زياده «توركمن - تورك» و «توركمن - چغتاي» اثرلرى زمهره سنه داخلدر؛ و «معين المريديك» نهج الفاراديس، قصص ربغوزى، لركى «خوارزم - تورك» زمهره سندن دكلدر . «رونق الاسلام» ك اوزرنده كي ۸۹۹ تاريخى طوغرو اولمايلير . ولسنان جهتي ده بوكا مساعدر . ظنمجه «رونق الاسلام» ك آخرنده شيمدى نقل ايتديكمز مصر اعلرده مؤلف

اسمی اولارق ذکر اولونان «وفائی» کلمه سی، بزه دیگر مأخذلرجه ده معلوم اولان براسم در، «علی شیرنوی» نك تألیفی اولان «مجالس النفاثس» نك فارسی ترجمه سنه علاوه اولارق «فخری بن سلطان محمد» طرفندن یازیلان «لطائف نامه» نام اثرنده [بنم کابل امیر کتبخانه سندن استنساخ ایتدیکم نسخه، صحیفه ۲۷۴] بویله برشاعر ذکر ایدیلور :

مولانا وفائی نیز ازمشهد است واین مطلع بدو منسوبست

کاش نیوسته بود آینه پیش نظرش
تا نظر جانب اغیار نیفتد دیگرش

صوکرا «تحفه سامی» نك «صحیفه ششم در ذکر ترکان و شعرای مقرر ایشان» نامیه آیردینی آلتنجی قسمنده طقوزنجی عصرک آخری و اونجی عصرک نصف اولی تورک شاعرلری ایچنیده «وفائی» ذکر اولونیور و «وفائی تورکدر» تورک امیرلری خدمتنده بولونیور «دنیلور :

«وفائی در اصل ترکست در خدمت امرا ترک می بود این مطلع فارسی ازوست :

دگر ای همنشینان خارخاری کرده ام پیدا
عجب نازک نهانی کلمعداری کرده ام پیدا

بونلردن باشقه مجالس النفاثس ده [بنم خصوصی نسخه م، صحیفه ۱۲۵ و ۱۹۶] مولانا «زمانی آملی» نك «وفائی» تخلص قیلدینی، لکن علی شیرک کندی رجاسیله بوتخلصی «زمانی» به تجویل ایتدیکی سویله نیور؛ زیرا تورک امراسندن «سلطان ملک کاشغری» نك اوغلی «احمد حاجی بیگ» و سلطان حسین بایقرانک اوغلی «بدیع الزمان میرزا» لرده «وفائی» تخلص ایدیورلردی. بدیع الزمان میرزانک اکثر وقت «بدیعی» تخلص ایتدیکی ده معلوم در.

کرک او ذاتک کرک احمد حاجی بیک الکبویوک تورک آریستوقراسی نماینده لری اوله لری صفتیله «رونق الاسلام» کی اثرلر یازماسی و بالخاصه او یله بر اثری بویله بر اسلوبده و یاری تورکمنجه یازمه لری قابل دکلدر [باقک : بابرنامه ۱۴ ص ۲۶ - ۲۷]. «بدیع الزمان میرزا» تورکی شعرلر سویله مشدر؛ اونک بعض شعرلری شیمدی ده موجود ایه ده «احمد حاجی بیگ» نك تورکجه شعر سویله دیکی معلوم دکلدر. و کندیس ده اکثر یا تورکمن عالمندن اوزاقده «سمرقند» ده بولمشدر. «مولانا زمانی» ایه تورک دکل تاجیک شاعریدر. و اونک شعرلری ده ایجه غزلیاتدن باشقه برشی دکلدر. «فخری بن سلطان محمد» و «سام میرزا» لک ذکر ایتدیکی «وفائی» ظمجه

عین ذات در. سام میرزانک بو ذات حقنده «تورک امراسی زردنده بولنور» دیمه سی، مذکور ذاتدن آزاچق اول ذکر ایتدیکی تورکمن شاعرلری «یوسف بک استاجلو»، «میرزاقلی حسین شاملو» لرک تورک امراسندن اولارق ذکر اولونمه لری کی در. سام میرزا تیموریلرک امراسنی «چغتای تورکی» «چغتای میرزالری» دیه تلقیب ایدیور. بوکا نظراً «وفائی»، شاه اسماعیل صفوی دورنده خراسان تورکمن امراسی زردنده بولونان شاعرلردن اولاجقدر. «فخری سلطان محمد» جه بو «وفائی» مشهدلیدر. مشهدده تیموریلر دورنده بیله تورکمنجه قاریشیق شعر سویله ندیکی عین مؤلفک [فخری سلطان محمد، صحیفه ۳۸۵] «مولانا عشرتی» نام مشهدلی تورک شاعری حقنده ویردیکی معلوماتدن آکلاشیلیور. مشهدک «قربوغه» نام قریه سندن اولان بوشاعر عوام شاعرلردن حساب اولنیوردی. مثال اوله رق کتیریلن شعرنده چغتایجه «آلماغان» یرنه «آلماش» یازیلیور. دیگر برتورک شاعری «طفلی آبدال» حقنده سام میرزا کندیسکی بوذاتک «خراسان تورکلرندن» اولدیغی، درویش اولدیغی، و سام میرزانک کندی عصرنده تورک (یعنی خراسانده کی تورکمن) امیرلردن بری زردنده مجالس ومصاحب اولارق خدمت ایتدیکنی بیان ایدیور؛ و «تورکمن - چغتای» قاریشیق شیوه ده یازدیغی شعرلردن نمونه لر کتیریور [«هیأت ایلان رستمه بکیزدی * بیغنه باخه که خراساندر»]. ایشته بوذاتک بلاواسطه صوکنده معین عباره یی (در خدمت امرأ ترک) «وفائی» حقنده ده یازیور. دیگر صفویلر کی اساساً تورک اولان سام میرزا «تاجیک - فارس» متعصبی در. تورکجه یه و تورکلره نفرتی پک آچیق سویله یور؛ و هم فارسی هم تورکجه شعر سویله نلرک [مثلاً علی شیرنوی، احمد مهیل، محمد صالح، یوسف بیک استاجلو] ده اکثرینک یالکز فارسی شعرلرینی یازیور. «وفائی» یی ده «تورک شعراسندن» صایدیغی حالده یالکز فارسی شعرینی نقل ایتمیشدر. ظنمجه، اثرینی ۸۹۹ یازان و تورکمن - چغتای قاریشیق بر لسانده یازان «وفائی» مطلقاً خراسان تورکلرندن اولوب اولجه چغتایلر (تیموریلر) دورنده یاشایان بر ذاتدر. و او ذاتک داها ۱۶ - ۲۰ سنه صوکرک تورکمن (صفوی) حاکمیتی دورنده یاشامش اولماسی، سام میرزا ایله فخری سلطان محمد تذکره لرنده ذکر اولونان «وفائی» نک عینی بولونماسی پک ممکندر [۱].

[۱] شو مقاله یازیلدقدن صوکرک ع. عزیز و علی رحیم بکارک «تاتار ادبیاتی تاریخی» نام اثرندن برنجی جلدایکینچی جزئی منظورم اولدی. اوراده ص ۱۲۰ - ۱۲۶ «رونق الاسلام» حقنده ویریلن معلومات صامایلوویچ مقاله سنه مستنددر. و بلکه داها ایلری کیدیلرک (ص ۱۲۲): «رونق

اولجه كنديمك ده خطاء خوارزملى شيوخ شرفله بر اولديغنى ظن اينديكم ديكر بر شيخ وارد، كه « باقرغان » مجموعه سنده مندرج « قل شرفى ، قل شريفى » مخلصلى شعرلر ك مؤلفيدر . شيمدى استانبولده « سيد ناصر مرغينانى » نك اثرنده بو « قل شريف » ك ترجمه حالنه عائد تصادف اينديكمز مفصل معلومات و « قل شريف » ه منسوب اولوب ملت كتيبخانه سنده محفوظ اولان فارسى و توركى ديوان و « حجة الناكرين » نام اثر، بوذاك، بزه چوقدن معلوم اولان بخارالى « شيخ محمد شريف الحسينى العلوى » اولديغنى كوستردى . بوذاك ۱۰۷۷ سنة هجريده كتابى تاليف ايدر كن اللى دن فة له ياشده اولمش ۱۱۰۳ سنه سى وفات ايتشدرد . اونبرنجى عصر هجريده بخاراده اوزبك مشايخ جهريه سى پيشواسى ايدى؛ قبرى و نامنه بنا اولونان خاقاه جهريه و مسجد، بوكون بخاراده « مدرسه زركران » قربنده در . توركى و فارسى اشعارى هپسى « يسوى » طرزنده در و كنديسنى ده « يافت اوغلى اوزبك » تسميه ايتشدرد: [اصلين بيلسنگ قل شريف يافت اوغلى اوزبك دور ه عاشق بولوب اللهغه تنه الله ديمك دور] . بونك ائارى و حياتى حقنده ديكر بر وقت بحث ايدجكز .

« معين المريد » ك حاشيه هاملاندرد « جواهر الاسرار » نام توركجه اثر دن بعض بيتلر نقل اولونيوركه، بوده، عالمانه يازيلان اثر در . صحيفه ۳۴ ده شو ايكي بيت :

مراديم مريد دين ظاهر ارماس اول ه كراك سن عجم ياعرب مفتى بول
مريد دين چينوق باك موحد مراد ه خطاي ه هند، مغال، آس، اوروس، چركس اول
بو ائردن داها صحيفه ۳۵ ده ينه مريدك حقنده ۸، صحيفه ۴۲ ده ۴ ، صحيفه ۴۴ ده ۸ ، صحيفه ۴۶ ده ۴ مصراع كتير ايتشدرد . بونلردن آ كلاشيلديقنه كوره « جواهر الاسرار » كتابى ده « معين المريد » ك لسان و وزنيله يعنى « قوتادغو - هبة الحقائق » اسلاوييله يازيلش اثر در؛ و مسلمانلره مقابل سايدىغنى غير مسلم قوملر جهله سندن « مغال - موغول، آس، اوروس و چركس » لرى صايماسى، بو اترك « آلتون اوردو » دورنده و ياخود مركزنده يازيلش اولماسى

الاسلام و معين المريد نام اثرلر ك ۸۶۹ سنه سى شيخ شرف اسملى برتات طرفندن تاليف اولونديقنده شبيه يوقدر « دنيلور و تات كلمه سى ده مطلقا « ايراني » ديه تفسير ايديليور . حالبوكه توركن اصطلاحنده شهرلى مدنى توركلر ، تاشكند فرغانه توركلرى هپسى ده « تات » در . شيخ شرف كى خوارزم شهرلنده ياشايان عالمانه كويجه توركلر بوكونده ده « تات » ديرلر، اما خوارزم اوزبكلى تاشكندليلرى « تاجيك » تسميه ايديليورلر . حالبوكه بونلر ك هپسى توركدر . بوكى يرلده « تات » و « تاجيك » كلمه سى مليتى دكل طرز حياتى آ كلا تير .

احتمالی کوستریور. خوارزم علماسندن بعض تورکی اثرلر صاحبی اولان «شیخ کمال الدین حسین الخوارزمی» ده ۸۳۳ سنه سی «جواهر الاسرار و زواهر الانهار» نامیه بر مثنوی شرحی یازمیشدر. استانبول کتبخانه لرده متعدد نسخهلری اولان او اثر فارسیدر.

«معین المریده» ک کنارلرنده داهادیگر قیدلرده وارد. از جمله صحیفه ۲۰ ده دنیلور: «انداغ روایت قیلورلرکیم قوتلوغ تیمور بیک مدرسه سی قیلوردا برکون نماز دیکرنی قضا قیلیب شمان (بشمان) قیلیب شیخ یحیی کشفی دین سوأل قیلمش کیم ایکندی نمازنی قضا قیلدیم ایمدی نیت نجو ک قیلایم تیسرا اول عزیز ایش ایغیل نمازیم قضا یوزوم قرا الله اکبر». بوراده ذکر اولونان «قوتلوغ تیمور بیک»، ابن بطوطه ده [ترجه ۲۲۸، ۴۰۴ - ۴۱۲] ذکر اولونان «موغول-قوکرآت» خوارزم امیری «قوتلوغ تیمور» درکه مدرسه سی «مدرسه بیضا» و «مدرسه شهابیه» و یاخود زوجه سی اسمیه «مدرسه تورابیک خانم» تسمیه اولمش اولوب خرابه سی ده بوکون «کهنه اورکانه» ده «تورابیک مدرسه سی» و مناره سی دیه مشهوردر. بو مدرسه نك وقفنامه سندن بر قطعه سی بن کابل کتبخانه سنده محفوظ اولان بر وثائق مجموعه سی (فصل الخطاب) نده [ورق ۱۴۴ - ۱۴۵ ب] کوردم. و اوراده بو ذاتک اسمی «الامیر الاعظم شهاب الدین قتلک تیمور» و مدرسه سی ده «مدرسه جرجانیه» تسمیه اولومش. مدرسه ایله برابر خانقاه، دار الشفا، دارالخطاط، دارالحديث ذکر اولونور. مذکور وقفیه «مولانا جلال الدین الخوارزمی» نك اثرندن نقل اولمیشدر. و بوده «ابن بطوطه» ده (صحیفه ۴۰۶) ذکر اولونان و مدرسه مذکوره نك مدرسلرندن «مولانا جلال الدین عمادی الکردری» [عمادی فامیلیه سی «کهرده» دندر. باقلک: شهبیدی پاشا کتبخانه سی، نومرو ۲۴۸۴، شرح المفصل للسغناقی مقدمه سی] و شیمدی «معین المریده» کنارنده ذکر اولونان «شیخ یحیی» ده مدرسه مذکوره مدرسلرندن و خوارزم شایخندن شیخ «رضی الدین یحیی» اولایلیر.

«معین المریده» ک بونسخه سنك خوارزم مدن حیقمه بر نسخه اولدیغنه دیکر دلائل ده وارد. کتابک لسانی، «هبة الحقائق» لسانی یعنی «ارسلان خواهه ترخان» ک تعبیریه «کاشغاری تیل» اولقله برابر قیلاً اوغوز لهجه سی تأثیرنده اولان خوارزم لهجه سیدر. بو قاریده نقل ایتدیکمز مثاللردن ده کورولدیکی وجهله و لهجه نك خصوصیتلری کتابده پک کوزل محافظه اولومشدر. ایشته بوده اترك شوألمزده کی نسخه سنك خوارزمی بریسی طرفندن یازیلدیغی کوستریور.

ترج الفرادیس — مفقود ظن اولونان بو اثرک نسخه سی یکی جامع کتبخانه سنده ۸۷۹ نومروده موجود اولوب ، « فضائل المعجزات » اسمیه قید اولمشدر . بو اثر بو کونه قدر یانکیز « شهاب الدین مرجانی » نك « مستفاد الاخبار » [۱۸۸۵ طبعی ، ۱۵-۱۶] ده بو کتابدن نقل ایتدیکی جمله لرندن معلوم ایدی . « مرجانی » نك کوردیکی نسخه ده حمد و صلوة عین بزم یکی جامع کتبخانه سی نسخه سنده کی شکله یازلدقدن صوکر ا یو عباره لر موجود ایمش :

« اعمدی شیخنا و سیدنا و استاذنا و مولانا و هو الامام الکبیر المظم و الهمام التحریر المکرم علم الهدی مفتی الامة ناصب رایات الشریعة کاشف آیات الحقیقه قدوة المتبحرین مولانا تاج الملة و الدین شیخ الاسلام و المسلمین محمد شیخ یسرا آه بو کتاب کا نهج الفرادیس دیو اسم قیلندی . معنی سی او جاحلر نینک آجوق یولی تیمک اولور امید اول تورور .

کتابک آخرنده ینه بویه یازیلش ایمش :

« ایکنجی کونیندا ییلغا تی یوز ایلیک توقز داسرای شهرنده ایردی قیلغوجی العالم الزبانی و العالم الصمدانی الاستاد المطلق محمد بن علی البیرای منشأ و البلغاری مولداً و الکردری . »

نقطه اولان لرلر او قونماش اولان لرلردر . صوکر ا « مرجانی » عین بزم یکی جامع نسخه سنده اولدینی صورتله درت فصلک عنوانلرینی نقل ایدیور ؛ و بو کتابی دیگر برقاچ کتابلرله برابر « آلتون اورد » دولتنده و ایدل تورکری ایچنده قوللانیلان اثر اولق اوزره قبول ایدهرک ، عموماً بو کتابلرک لسانی « عثمانلی و جغتای و ترکان و قزاقستان لسانلرینه مبین » اولدیغی سویله یور .

صوک سنه لرده قازانده علی رحیم و ع . عزیز بکلرک تورک و تاتار ادبیاتنه عابد « تاتار ادبیاتی تاریخی » نامیه نشر ایتدکری درت جلدک مهم تبعلرینک « فیود الیزم دوری » نامیه ۱۹۲۵ سنه سنده ایکنجی دفعه طبع اولونان قسمنده ده (صحیفه ۴۰۶ ، ۶۷-۶۹) مذکور « نهج الفرادیس » دن بحث اولمشدر . و بوندا اثرک ۷۵۹ (= ۱۳۵۷) سنه سیرای ده یازیلش اولدینی کتابک تالیف سنه سی ، « قیلغوجی محمود بن علی » جمله سی ده کتابک مؤلفنک اسمی اولدینی قبول اولونیور . و صوکر ا ، کتابک نسخه سی اولجه مرجانی کتبخانه سنده موجود اولماسی احتمالی و مؤخرآ آرائلش ایسه ده بولونمادینی و ! کر بو کتابک ۱۳۵۷ سنه سی « سیرای » ده یازیلش اولدینی دوغرو ایسه لسان جهندن غایت مهم بر منبع ایشی کوره جکی سویلنیور ؛ و اثرک « مرجانی » ده نشر اولونان قطعه سنه بئاء ۱۴ نجی عصر میلادیده

ایدل حوضه سنده مکمل دیوان و محکمه لسانی ایله برابر صورت و شکلی تاممیه تقرر ایتش اولان بر ادبی لسانک موجود اولدینی و «سارای» مزار کتابة لری لسانی «نهج الفردایس» لسانیه مقایسه ایدیلهرک هر ایکی لسانک بر اولدینی حکمی حیقار یلیور. مؤلفلر، بویله مهم یازمه اثرک نسخه سی موجود اولمادیغنه اظهار تأسف ایدیورلر .

یکی جامع نسخه سی طولی $\frac{1}{4}$ ۲۵ ، عرضی $\frac{1}{4}$ ۲۳ سانتیم هر صحیفه ده ۱۹ سانتیم طولنده ۱۷ سطر اولوق اوزره جمعاً ۲۲۲ ورق یعنی ۴۴۴ صحیفه لک بویوک بر اثرده . مرجانی ده (صحیفه ۱۵) کتیریلن پارچه ده کی «اماده قیلسون» جمله سندن صوکر ا بوراده بویله باشلا یور:

«اماده قیلسون تیب ایدی . بو حدیث کاتمک قلیب قرق حدیث جمیع قیلدوق بیغامبر علیه السلام حدیث لاریندن معتمد کتاب لاردین ینا بو حدیث لار کاتماسب حکایت لار بیغامبر علیه السلام احوالی دین تقی خلفاء راشدین افعالی دین تقی علما و مشایخ اقوالی دین ضم قیلدوق . تقی بو کتابنی تورت باب اوزاقیلدوق تقی تکما بر بابنی اون فصل اوزا قیلدوق تقی تکما بر فصل اولندا بیر حدیث کلتوردوک . بیغامبر علیه السلام حدیث لاری دین کیم مجموعی قرق حدیث بولور . اول بابی بیغامبر علیه السلام نونک فضائی ینک بیانی ایچندا ترور . ایکنج باب خلفای راشدین تقی اهل بیت تقی ترت امام فضائی ینک بیانی ایچندا ترور . اوچونج بابی حق تعالی حضرت یغا یونغو اذکو عمل لریانی ایچندا ترور . تورینج بابی حق تعالی ینک حضرتی دین . . . ن . . . تفوز یغوز عمل لاریانی ایچندا ترور بو کتابکا نهج الفردایس آت بیردوک معنی سی اوشماخ لارینک آچوق یولی نیماک بولور امید اول ترور کیم بو کتابنی اوقیغایلار بولغای کیم بو کتاب سوز لاری بیرلا عمل قیغایلار تقی بو کتاب انلارغه حق تعالی ینک اوشماخ لارینغا یولجی بولغای اول عمل قیغایلار بر کاتیندا بولغای کیم حق تعالی بو کتابنی جمع قیغای عاصی و جانی قولینی برلیقاغای آمین یارب المعلمین .

کتابک آخرنده ورق ۲۲۲ هـ ۲۲۲ ؛ کتابنی استنساخ ایدن ذات کندیس یاز یور:

«بو کتاب تمام بولدی تاریخ بی یوز آلتیش بیردا شهر الله المبارک جادی الاولی آیی ینک آلتینج کونیندا اوردی کیم کتابنی قوشلوق و حتمند اتمام بولدی تقی بو کتاب ینک مصنفی مذکور یکشنبه کون دارالفنادین دارالبقاغره رحلت قیلدی اما بو کتابنی جمع قیغوجی انداغ ایتور کیم «بوسوزنی کیم تکما بیر سوز کم تفسیرکا متعلق بولغای اول سوز جمله سی امام جابر الله العلامه رحمة الله علیه اوزی ینک کشانی دین نقل قیلدی تقی امام المعالی اسیدجانی رحمة الله علیه اوزی ینک تفسیری دین نقل قیلدی تکما بیر فصل اولیندا کیم بیغامبر علیه السلام حدیثی دین روایت قیلدی بو کتاب آتی ایتلمیش ترور ینا تقی اونکین حدیث لار تقی اول مذکور کتاب لاردین نقل قیلمیش ترور ینا اول کلمات علما و مشایخ بولغای یا تقی انلار ینک حکایتی بولغای انلار ینک جمله سی شیخ امام ابو طالب مکی رحمة الله علیه اوزی ینک قوت القلوب آتلیغ کتابنی نقل دین قیلدی تقی امام زین العیمة الفردوسی رحمة الله علیه اوزی ینک مجتبی آتلیغ کتابنی دین نقل قیلدی هم ینا بونجی شرحی دین نقل قیلدی تقی امام واقدی علیه رحمة الله اوزی ینک مغازی آتلیغ کتابنی دین نقل قیلدی تقی امام محمد کتاب رحمة الله علیه

اوزی نینک مغازی اتلیغ کتابی نقل قیلدی اما بو کتابی اوقیغان لاردین التماس اول تورکیم بو کتاب نی جمع قیالغان عاصی و جانی حقیقا نظر و عنایت قیلا لارتقی اینک اوکوش یازوق لارین حق تعالی دین برلیقا غولالار بولغای کم انلار نینک دعای برکاتیندا حق تعالی آتی تموغ دین خلاص قیلسا قتی سکیز اوجتاج روزی قیلغای امین یارب العالمین .»

الکاتب العاصی الجانی الراجی الی رحمة ربه اللطیف علی يد عبدالضعیف النحیف الفقیر ملقب باسم محمد ابن محمد ابن خسرو الخوارزمی غفر الله لمن کتب ولمن نظر ولمن قرأ وجميع المؤمنین والمؤمنات آمین یارب العالمین .»

خوارزمده یازیلان بو کتاب صوکر مصره کلمشدر. برنجی صحیفهده «برسم الحزاة المقر الاشرف العال سیدی محمد ولدالمقام الشریف الملك الظاهر ابوسعید حقمق نصره الله» عبارده سی، کتابک مصرده «امیر حقمق» (۱۴۳۷ - ۱۴۴۵) بک اوغلی «محمد بک» کتبخانه سنده بولوندیغنی کوستیریور. وعینی صحیفهده غالباً تورکجه بی ویا شرق تورکجه سنی بیلیمین بریسی بو کتابی بر تفسیر کتابی ظن ایدهرک یالیزیله «تفسیر آیات متفرقه من القرآن العظیم للشیخ الامام العالم ابی . . . مسعود البغوی» دیه یازمشدر. چونکه «هیچ الفرادیس» ک اکثر فصل لرینک باشنده «امام بغوی» نک «مصاییح» نه اسناد واردر.

شونقل ابتدیکمز صحیفه لردن کوریل یورکه بو کتاب ۷۶۱ سنه سی جمادی الاولی ۶ سنده یعنی ۱۳۶۰ سنه مارت ۲۵ چهارشنبه کونی خوارزم اها لیسندن «محمد بن محمد بن خسرو الخوارزمی» نامنده بری طرفندن یازیلش و کتابک مؤلفی ده خوارزمی اولوب کتابک استنساخی تمام اولان کوندن اوچ کون اولکی بازار کونی یعنی ۱۳۶۰ سنه سی مارتنک ۲۲ سنده وفات ایتمش اولیور .

کتابک مؤلفی کیمدر و کتابک شویکی جامع نسخه سی خوارزمی بر ذات طرفندن یازیلقله برابر زدهده یازیلشدر؛ ایشته بومسئله لر براز ایضاح ایستر. اوزمان واوندن صوکر آلتون اوردن مرکز اولان «سرای» ده و خوارزم مرکز اولان «اورکانچ» ده یازیلان بر جوق مکتب کتابلری، قرآن، صحاح جوهری، کاستان سعدی، مفصل زمخشری، مقدمة الادب فسخه لری استانبول کتبخانه لرنده موجوددر. اورکانچ و سرای کاغذلری اولدقجه فرقلیدر. یوگا باقیلورسه «محمد بن محمد بن خسرو الخوارزمی» نک بو کتابی خوارزمده یازدینی آکلاشیلیر. بو ذات بو کتابی خوارزمده یازمش ایسه و مؤلف ده بو کتابک اتمامندن آنجاق اوچ کون مقدم وفات ایتمش ایسه، مؤلفک خوارزمده وفات اییدیکی معلوم اولور. مستنسخ غالباً مؤلفی شخصاً کوزوب بیلیمش، وبلکه ده ماخذلری حقنده اصل کتایده ذکر اولونمایان بعض

معلوماتى ده مؤلفك كنديسندن بالذات اوكره نمشدر. بزم نسيخه مزده مؤلفك اسمنى يازيلامشدر. كتابك باشنده حمد و صلوٰاتدن صوكرا « يالاندن حديث اويدوران يرخى جهنم ده اماده قلسون » روايتى كتيريلدكن صوكرا مؤلف او حديثه تمسك ايدرك پك موثوق منبعلردن قرق حديث جمع ايتديكنى، و او حديثلره موافق حكايلر علاوه ايتديكنى، و كتابك مالى بابلرخى و كتابك اسمنى « نهج الافراديس » قويلديغنى سويليور. بوندن صوكرا مؤلف كنديسنى « عاصى و جافى قول » ديه تسميه ايدرك كچيور.

« مرجانى » نك كوردىكى نسيخه ده ايسه مؤلف اولماسى احتمالى اولان ايكي اسم ذ كر ايديليور: كتابك باشنده حمد و صلوٰاتدن صكره يالاندن حديث اويدوران يرخى جهنم ده « اماده قلسون » عباره سيله « بو كتاب كانهچ الافراديس ديو اسم قيلندى » [بزم نسيخه ده « آت بيردوك »] جمله سى آراسينده برده ايمدى « شيخنا وسيدنا . . . محمد يسرا آه » اسمنى ذكر اولونيور. استاذلك تاليف لر ينك نسيخه اصليلر نده مؤلفك اسمنى « قال العبد الفقير » ديه يازيليركن كتاب مذكور استاذك طلبه لرى و مخلص لرى طرفندن استنساخ اولونوركن اسمنى « قال الشيخ الامام » ديه يازيلق هر وقت كوريلن عادتدر. بوجهتدن بوراده « شيخنا وسيدنا » عباره سى « محمد شيخ » ك مؤلف اولارق قبول اولونمه سنه مقابل برحمذور تشكيل ايتمز. و بوجهل نك عزيمه « اما بعد قال شيخنا وسيدنا » كى تركيلره مقابل اولارق « ايمدى شيخنا وسيدنا محمد شيخ ايتورلار كيم تقى بو كتاب نى تور ت باب اوزاقيلدوق » ياخود « ايمدى شيخنا وسيدنا محمد شيخ ايتورلار كيم بو كتاب كانهچ الافراديس ديه اسم قيلندى » كى برشى اولماسى ممكن در.

« يسرا » جمله سى « يسره الله » يعنى تنكرى آنى زنكي قلسون ياخود تنكرى برايشده قولايلىق ايتسون معناليه برجهله دعائيه و ياخودده « يسرا » براسم اولابيلور . بونكله برابر « شيخنا وسيدنا . . . محمد شيخ نينك توصيه سى ايلان ياخود امرى بيرلان بو كتاب كانهچ الافراديس ديو اسم قيلندى » كى برجهله اولابيلير.

« مرجانى » نك كوردىكى نسيخه نك آخرنده كى « ۷۵۹ سنه سى سراى شهرنده ايردى . . . قيلغوجى العالم الربانى . . . محمود بن على . . . » قيدى نه ي افاده ايتديكى ده مېمدر . كتابك يازيلديغى تاريخ مى ؟ ياخود مذكور تاريخده سراى شهرنده « محمود بن على » نامنده بر عالم وفات ايتمش مى ؟ ياخود مذكور شيخ استنساخ ايند ذاته او تاريخده برشى سويله مشى ؟ ياخود « محمود بن على » بو كتابى مذكور سنه ده اوراده تاليف ايتمش مى ؟

«مرحانی» نك كوردیكى نسخه ده بوجهلر عین مرکبه، عین ال له صره سطرلرده یازمیش می دی، یوقسه باشقه تورلومیدی؟ بونلرک همی ترجمه مجهولدر. ع عزیز ورحیم بگلرک فرض ایتدیکی کی ده اولایلیر. او وقت بلنکه عبارت اصلنده «بو کتاب بتیلدی ... آییننک ایکنجی کونیندا ییلغایتی یوزاللیک توقور داسرای شهرینده ایردی بو کتابنی تصنیف قیلغوجی العالم الربانی محمود بن علی ... السرائی منشأ وبلغاری مولداً والکردری مختداً دور» کی برشی اولمش اولایلیر. بهمه حال تر نوراده بواحتماللرک برینی تقویه ویا اثبات ایتمه قالفیشمیورز. نه اولوزسه اولسون بو کتابک مؤلفی خوارزملی برذاتدر. لسانی خالص خوارزم تورکجه سیدر. بوتون روایتلری نقل ایتدیکی ذوات خوارزم، تورکستان، اسدیجاب علماسیدر. بردانه اولسون التون اوزدا وبلغار طرفی علماسی فلان ذکر اولو تمیور؛ حالبوکه خزر وبلغار حدودنده یازان «سلیمان بن داود السقسینی» نك «زهره الریاض» نده هر وقت بلغار عالمی «حامد بن ادريس البلغاری» ذکر اولونیور [طوب قپو نسخه سی نومرو ۱۴۲۰]. اکر «محمود بن علی» مؤلف ایسه بونک ولادت اعتباریله بلغاری اولماسی، او وقت سرای، خوارزم و سردریا طرفلرنده جوجی اولوسی مرکزنده یاشایان ذواتک مأموریت فلان لرله داهاشماله کیرمه سی کی مناسبتلرله اولور. ذاتاً آلتون اوردو ویا تختی اولان «سرای» ده کی علماً اکثریاً اصلاً تورکستانلی، خوارزملی، و بعضاً داغستانلی درلر. ستاکم باشقردستان ده «چشمه» موقعنده ۷۴۲ ده وفات ایدن «حاجی حسین ترکستانی» نام برامیر کیرک قبری واردر [T. W. O. IV. 527]. ینه باشقردستان ده «طامیان قاطای» مضافاتنده تورکستان علماسندن «رمضان اوشی» قبری واردر («باشقرد آیماغی» مجموعه سی، ۱۹۲۵، I، صیفه ۱۱۱)

«محمود بن علی السرائی» نك برجسته منسوب اولدیغی «کرده ر» (کر دَر) خوارزمده «کهنه اورکنچ» ک شرفنده شنمیدیکی «یکلی قالا» ایله «چبای» آراسنده اولمش اولان بونوک و معروف بر شهردر. اکر «محمود بن علی» مؤلف دکنسه، مرحانی نك کوردیکی سقط جمله ده کی «قلموچی» کلمه سی «کتابت قیلغوجی»، «هدیه قیلغوجی»، «شرح قیلغوجی» کی بر عبارت اولایلیر. بهمه حال بواثر خوارزم تورک لهجه سنده یازیلان و مؤلفی ۷۶۱ ده خوارزمده وفات ایش اولان برادر؛ و مؤلفک منشأ اعتباریله ده خوارزملی اولماسی ایجاب ایدر. «شیخ الاسلام محمد شیخ» اسمی کتابک مقدمه سنده مؤلف اسمی یازیلماق یرده ذکر اولوندیغندن، «نهج الفرادیس» کتابک مؤلفی خوارزملی «محمد شیخ» نام برذات اولدیغی ترجیح ایدر سه کده،

« قیلغوچی » کلمه سنی « تصنیف قیلغوچی » دیه آ کلامق داها مناسب اولدیغندن، شیمدیک بو کتابک مؤلفی مقید و مشروط اوله رق « محمود بن علی السرای الکردری » دیه قبول ایدیورز. « محمود بن علی السرای الکردری » اسمنه داها دیکر مأخذلرده تصادف ایدیلدی ایسه ده، بواسم « محمود السرای »، « محمود السرای الکستانی » اسملریله مأخذلرده ذکر اولونان بعض ذواتی خاطر لاتیور. اولاً خوارزم علماسندن ۸۰۱ ده وفات ایدن « شیخ محمود بن عبدالله السرائی الکستانی » واردر، بوذات، قاهره ده کی حیاتی مناسبتیله « العینی : عقدا لجان » ده و « طبقات الحنفیه للتیمی » ده و « ابن حجر العسقلانی »، « ابن تنکری بردی : المنهل الصافی » ده ذکر اولونیور.

مؤلفک معاصری و خصمی اولان « عینی »، بوذاتک معاینندن ده بحث ایتکله برابر عربی، فارسی و تورکی ده فصیح و صاحب تألیف اولدیغنی اعتراف ایدیور. بوذات از جمله « فرائض سراجیه » بی نظم ایتمش در؛ کاتب چلبی ده فرائض السراجیه شارح و مترجم لری میاننده « شیخ محمود » دن ده بحث ایدیور. محمود السراییه عائد اولارق، عبدالقادر تیمی [طبقات، کوپرلی کتبخانه سی نسخه سی، نومرو ۱۱۱۳، ورق ۳۳۲] بزه معلوم اولان عینی و ابن حجر دن ماعدا بنجه مجهول اولان دیکر مؤلفلردن - « ابن حبیب » و « سخاوی » لردن ده - استفاده ایتمشدر. و هو هذا :

محمود بن عبدالله البدر ابوالثنا السرای ثم القاهری المعروف بالکستانی لکونه کان فی ابتداء امره بکثرة الاشتغال والقرأة فی الکتاب المعروف بکستان للاسعدی الفاضل المشهور اشتغل اولاً ببلده ثم بدارالسلام بغداد ثم قدم الی دمشق واقام بها مدة ثم سافر الی مصر واتصل ببعض امرائها فولى ذلك الامیر نیابة السلام فاعاد معه الیها ودرس بالطاهرية والاسدية وتصدر بالجامع الاموی للاقرا ثم سافر الی مصر ودرس بالشیخونية والصرغتمشية وغيرهما وولى بعد ذلك كتابة السرو باثرها بخشمة وریاسة وكان یحكي عن نفسه اذ اصبح فی ذلك الیوم لایملك الدرهم الفرد فلما امسى الاوعنده من الخیل والغال والجمال والممالیک والملابس وغير ذلك مما یوصف کثیرة قال ابن حجر وكان احسن الخط جدا شارکافی النظم والنثر والفنون مع طیس وخفة قال العینی کان فاضلاً ذکياً فاضیحا بالعربی والفارسی والترکی ونظم السراجیه فی الفرائض وكان فی رأسه خفة وطیس وعجلة وعجب ثم وصفه بخفة العقل والبخل المفرط وانه قاسی فی اول امره فقراً شدیداً فلما راس وارتى أسأل کل من احسن الیه وجع مالا کثیراً لم ینتفع منه بشئ وبالغ العینی فی ذمه قال ابن حجر فی اثباته ولبس کما قال فقد اتى علیه ابن حبیب فی تاریخ والده ووصفه بالبراعة فی الفنون العلمیة و قال السخاوی بعد نقله کلام ابن حجر هذا ولیس فی کلام العینی ما یمنع هذا بل هو متفق مع شیخنا فی المعنی والذی یقوله جامع هذا الطبقات ان کلام کل ممن ذکره فی حق الامر کلام عصری متصف بما یکون بین الاقران عفی الله عنهم وكانت وفاته احدى وثماتة رحمه الله .

عینی بو محمود السرائی دن برقاج یرده بحث ایدیور . (ولی الدین افندی کتبخانه سی ۲۳۹۵ و ۲۳۹۶ ده ۲۳ ، ۲۴ جلدلرده) . محمود السرای اولجه شام و حلبده امیر الطنبقا الجوبانی و امیر

قلمطای الدواداری زردنده اولش صکره برقوق شامه کلدیکی وقت امیر تیموردن او یغور یازیشله تورکجه مکتوب کاش بو مکتوبی یالکز محمودسرای اوقویه یلمش . برقوق بوذاتی اولجه ده بلور وسومرشمش. حتی سلطانک مذکور مکتوبی اوقومق ایچون دعوت ایتدیکنده ییله قورقارق کیتمشکن صنعت وهنری کوردکدن صکره سلطان بوکا احترام ایتش وحتی کندینه کاتب السر تعیین ایتش . «ابن تکریری بردی» ایسه بوندن «النجوم الزاهره» (دارالفنون یازمه نسخه سی، ۳۴۹۷، لد ۷، ص ۲۵۲) و«المنهل الصافی» (نورعمانیه، نومرو ۳۴۲۸، ورق ۴۰۹) ده بحث ایدیور و«العینی» نک سوزلری جرح ایدیور: (محمود بن عبدالله العلامه بدرالدین الکستانی السرای الحنفی کاتب السر قلت لا یسمع کلام العینی منه لانه کان بینهما شئان وکان الکستانی من الافراد البارعین المفوهین الفصحا رحمه الله ونسبته بالکستانی لانه کان فی مبدأ امره یقرأ کتاب الکستان للسعدی المعجمی الشاعر . وسرای مدینه من مدن الدشت).

«ابن حجر» ایسه [انبا الغمر، کوپرلی کتبخانه سی، نومرو ۱۰۰۵، ورق ۱۵۸ - ۱۵۹ سنه ۸۰۱ واقعه لرنده] بونی ینه « محمد بن عبدالله الکستانی السرای هو بدرالدین » دییه تسمیه و ۱۳۹۹ کانون ثانی ۱۸ ده وفات ایتدیکنی قید ایدیور: (قال لما سار السلطان الى حلب احتج الى من یقرأ له کتاباً بالترکی قال وقرأ علیه من الککنک (یعنی تیرلنک) فلم یجد من یقرأ فاستدعى به وکان قد صحبه فی الطريق فقرأه وکتب الجواب فاجازله فامر أن یكون له صحبة مع صحبة قلمطای فلما انفقت بدرالدین ابن فضل الله ولاء مکانه فباشر الوظيفة ومات حاشر جمادی الاولی). مراد افندی بو ذات حقنده تسمى نک معلوماتی اختصاراً نقل ایله اکتفا ایتشدر [تلفیق II ۳۸] .

آلتون اورداده « سرای کستانی » شهری ذکر اولوندیغدن (X.v.O. XVIII.53- 65) ومستفاد الاخبار ۱۰۸۸) مذکور محمود السرای نک شو « سرای کستان » منسوب اولدیغنی تخمین ایتکده پک ممکن کوریلور سه ده، زيرده بیان ایده جکمز وجهله مصر وشام مؤلفلرینک افاده لری ده دوغرو اولایلیر . بو ذاتک عینی اولمق احتمالی اولان دیگر بر « محمود السرای » واردر. اوزاتک کندی الیله خوارزمده « امیر قوطلوغ تیمور » نک « مدرسه بیضا شهابیه » سنده ۷۳۸ غره شغبان نده یازوب اتمام ایتدیکی بر « مقدمة الادب » نسخه سی داماد ابراهیم پاشا کتبخانه سنده ۱۱۴۹ نومرو ده موجوددر. اوراده بو ذات « اضعف عباد الله محمود بن یوسف السرای الکاتب اصلح الله شأنه » دیه امضا ایتش . مذکور کتابک حاشیه سنده بر جوق قیودات وار. از جمله « روز پنجشنبه هفتم شوال درسرای ایلچی خاتون امیر محمود آمد روز چهارشنبه روانه شد تاریخ سنه ۷۵۲ » . بوقید اکر مؤلفه عابدایسه، بو ذاتک مذکور تورکیات مجموعه سی - ۲۲

تاریخده سرای شهرینه «ایلچی خاتون» (احتمال «ایلچی خاتون تورابیک» یعنی خوارزم حکمدارینک خاتونی مشهور تورابیک خانمک ایلچینسی) صفتیه گلش اولدیغنی کوستریر وشامده فراری وضعیتده اولان مؤلف احتمال بردی بک خانک وفاتی متعاقب آلتون اورداده وقوع بولان اغتشاشلر نتیجه سنده وطنی ترک ایتمک مجبوریتنده قالمش اولابیلیر. مذکور نسخه نك باش طرفده «کبار علماء خوارزم دن محمد الکاتب الشهیر بسرای مدرسه شهابیه ده عصر و زمان مؤلفده قرأت اولونان نسخه جلیله در» قیدی وار.

مذکور «مقدمه الادب» ک بشیر آغا کتبخانه سنده ۶۴۸ نومروده محفوظ و خوارزملی «احمد بن محمد المدعو بشمس الخیوق الکبروی» طرفندن ۷۹۷ ربیع الاولنده مصرده «خانقاه یونسیه» ده یازیلش اولان نسخه سنک متعدد لرلنده استطراداً «محمود السرای» ذکر اولونیور. کتابک اخرنده «کاتب السر محمود السرائی الککستانی» نك نائب الاسکندریه «ابن مغلطای» نامنه یازدیغنی مدحیه سی دیه عربجه برمدخامه موجود اولدیغنی کی، قسم ثانی نك آخرنده ده «الفاضل العلامه بدرالدین محمود السرای» مدح شیخ المقامات الشیخ زین الدین مقبل» دیه. شعرى نقل ایدیلکده در. صوکرادیکر بریده (نسخه نك ورقلری نومروسزدر) شمس الخیوق الخوارزمی کندیسى محمود نامنده بریسندن آلدیغنی برمکتوب مناسبتیه مسرتی بیان ایدن برشعرینی یازیور: (و کنت خزینا من فراق ووخشة • وهجر حبیب کامل الحسن کالبدر). «بدر» • تشبیه ایدیلن بو «بدرالدین محمود السرای ابوالثنا السرای الککستانی الکاتب»، البته، حقنده «عینی، ابن تگری بردی، ابن حجر، تمیمی» لرك معلوماتی نقل ایتدی کمز «محمود بن عبدالله البدر» و یاخود «بدرالدین ابوالثنا السرای الککستانی» نك عینیدر. اکر «محمود بن عبدالله السرای الککستانی ثم القاهری» ایله «محمود بن یوسف السرای الککاتب الککستانی ثم القاهری» عین ذات ایسه، «مقدمه الادب» کتابی بو ذات اولجه «اورکانچ» ده مدرسه شهابیه ده تحصیل ده و یا معلّم لکده و یاخود داها اووق بيله «الکاتب» لقبنه لایق بر «میرزالق» کی. مأموریتده اولدیغنی وقت یازمش اولابیلیر. بنجه «محمود بن یوسف الخوارزمی السرای الکاتب» ایله «محمود بن عبدالله الخوارزمی السرای الکاتب» ایکینسی بر ذات اولور. مؤلفک کندیسى «محمود بدرالدین، ابوالثنا» کی اسماری طاشیدینی کی، پدری ده، «عبدالله یوسف» تسمیه اولونابیلیر. مرجانی نك «نهج الفردایس» نسخه سی اوزرنده اسمی یازیلق مناسبتیه قید ایتدی کی و «رحیم - عزیز» بکلرکده «نهج الفردایس» مؤلفی اولارق قبول ایتدکری «محمود بن علی السرای البغاری البکردی» ایسه باشقه بر ذات اولسه کر کدر. بونکله برابر

۷۶۱ سنه سی خوارزمده یازیلان براترک (یعنی شیمدیکی یکی جامع نسخه سنک) ملک الظاهر برقوقک «کندیسنه تورکجه اثرلر او قومق ایچون» جلب ایتدیکی «محمود بن عبدالله السرای» کی بر ذات طرفندن خوارزمده مصره کتیریلد کدن صوگرا ملک الظاهر چقمقک اوغلی نک کتبخانه سنه دوشمش اولابیله جکی خاطره کلیور. یعنی «محمود بن عبدالله الخوارزمی السرای» نک نهج الفرادیسه مناسبتی ظمنجه اشته اوقادارد .

موضوع بحث اولان محمود بن عبدالله السرائی نک «سرای کلستانی» تسمیه اولونم سنک سببی یعنی «کلستان سعدی» یی چوق او قومق حسبیله بویه تسمیه اولوندیغنی یوقاریده ذکر ایتدک ؛ بومناسبتله دیگر بر مسئله خاطره کلیور : هولانداده لایدن آقاده میسی کتبخانه سنده «کتاب کلستان بالترکی» نام اثر وکولونمقده در (R. P. A. Dozy, Catalogue Codicum orientalium, TI. N 355). بو کتابی مصرده یاشایان آلتون اوردالی «سیف السرای» اسمنده برتورک ۹۷۳ (= ۱۳۹۱) شیخ سعدی نک کلستانندن ترجمه ایدرک تالیف ایتمشدر . بو بوک برجلد اولان بو اثره مؤلف کندی شعرلری ده علاوه ایتمش ایش. آلتون اوزدادن کله رک مصرده اقامت ایدن و سلطان برقوق زماننده کلستانی تورکجه به ترجمه ایدن بو «سیف السرای» نک ده «محمود بن عبدالله السرائی» به مناسبتی اولابیلمه سی و «سیف» اسم نک ده «بدر» اسمی کی دیگر برلقی اولماسی احتمالی ایلری سورمک ممکندر . لکن محمود بن عبدالله ک بویه «سیف» لقبی ده اولدیقنه دائر مأخذلرده بر اشارت اولمادیغنی کی، مذکور اثرک نسخه سی ده منظور من اولمادیغندن، بو «سیف السرای» یی آیری بر ذات اولارق قبول ایتمک مجبوریتنده یز . ذاتاً اوزماتده دشت قبحاقده خدمت ایدوب صوگرا مصره کلهن خوارزمیلر («سرای - خوارزمی» لر) یاخود مطلق «سرای» نسبتی طاشیانلر اودورده مصرده چوق اولمشدر. «مقدمة الادب» ک «شمس خیوقی» طرفندن یازیلان نسخه سنده «ابراهیم شیخ السرای» اسملی بر ذاتک شعری کتیریلیور. اوزات دیگر مأخذلرده ذکر اولونیور. وندن باشقه طبقات تمیمی و دیگر مأخذلرده «شیخ احمد بن ابی یزید السرای»، شیخ محمود بن قطنو شاه السرای» کی فاضل ذوات ذکر اولونمقده و بونلرکده عربی، فارسی و تورکی کوزل بیلدکاری و یاخودده بولسانلرله اثرلر یازدقلى سوبله نمکده در .

«مرجانی» ده «نهج الفرادیس» ک مؤلفی صفتیه قید ایدیلک مناسبتیه شیمدی بوراده موضوع بحث ایتدی کمز «محمود بن علی السرای البغاری الکردری»، «محمود بن عبدالله

(یاخود یوسف) الخوارزمی السرای «دن باشقه بر ذات ایسه ده، هرایکسی نک ده خوارزمی اولماسی، خوارزم ایله دشت قیجاقلک مدنی مناسباتی وبالخاصه تورک مدینتی تاریخنده خوارزمک رولنی اوکره نملک اعتباریله مهمدر. «محمود بن علی» نک خوارزمی اولماسندن باشقا آریجه «کوردهر» منسوب بولونماسی ده پک مهمدر. واقعا خوارزمک علم و مدینت تاریخنده «کوردهر» پک مهم برطوتیور: شمس الائمہ الکردری (وف . ۶۴۲)، آنک ابن اخنی بدرالدین محمد بن محمود الکردری (وف . ۶۵۱)، تاج الدین الکردری، ابراهیم بن حسن الکردری، شیخ محمد بن ابراهیم الکردری، عبدالغفور بن لقمان بن محمد شرف القضاة تاج الدین ابوالمفاخر الکردری، محمد بن شهاب بن یوسف الکردری و اوغلی صاحب البزازیة محمد بن محمد الکردری (وف . ۸۲۷)، رشید الدین اسماعیل بن محمود بن محمد الکردری (صاحب مفاتیح الاقفال الذی فرغ منه فی خوارزم ۷۷۱). «کوردهری» بوکونده بویوک بر تورک (قازاق - قیرغیز «کچی جوز») قبیله سیدر. مذکور قبیله نک اسمی ایله اسکی «کوردهر» اسمنک بر اولدیغنی داها مستشرق «لرخ» سوبله مشدر .

بو شهرک اسمنی «بارتولد» بوتون اثرلرنده «کوردهر» قیدایدیور؛ لکن «معجم البلدان» ده کردر ماده سننده «بفتح اوله ثم السكون ودال مفتوحة ورأ» دیه ضبط ایدیلدیکی کبی طبقات کتابلرنده (مثلاً الفوائد البهیة فی طبقات الحنفیه، لعبدالحی الالکمنوی صحیفه ۱۱۸: کردر علی وزن جعفر قریه بخوارزم) ده، کوردهرک کندیسنه منسوب عالمک کندی آلریله یازیلوب نسخلری استانبول کتبخانه لرنده محفوظ اولان اثرلرنده ده «کوردهر» دیه قید اولمشدر. کوردهر اهلایسی پک اسکیدن بری مدنی بر قوم اولدقلرندن بدوی تورکلردن آیری بر قوم حساب اولونیور . ۱۱۰۰ سنه هجریده بونلر عربلره عصیان ایتدکلری وقت تورکلره (تورک خاقانی قوتلرینه و یاخود صحراوی اوغوزلره) مراجعت ایتدیلر؛ عربلر تورکلری اورادن دفع ایدیه ییلدکلری ائشاده: «تورکلری»، «کوردهر اهل» ندن قوغدق دییورلر. قال عرفة الدارمی ونحن کفینا اهل سرو و غیرهم ونحن نفینا الترك عن اهل کردر

(طبری، طبع مصر، VIII ۲۰۳). بونلرک لسانی ده خوارزمی اولماقله برابر دیگر تورکلرک لسانندن ده فرقلی اولدیغنی سوبله نیور: یاقوت «معجم البلدان» ده بونلردن بحث ایدرکن (طبع مصر، VII ۲۳۶) «کردره من نواحی خوارزم و ماینا خها من نواحی الترك لهم لسان ليس خوارزميا ولا تركيا و فی ناحيتهم عدة قری ولهم اموال ومواش الا انهم

اولیا الانفس کذا ذکرلی ابن قسام الحلبی « دییور. بو عیاردهده « ولاترکیا » کله سندن، بونلرک لسانی تورکجه نك خوارزم و خراسانده معروف اولان لهجه سنه باشقه بر لهجه اولدیغنی آکلامق ایجاب ایدر . یوقسه، کدرده منسوب ذواتک اسملرنده، یاقوت دورندن یعنی اون اوچنچی عصر باشندن دهاها پک چوق اول، تورکجه اسملره تصادف اولونیور . بونکله برابر کهردهر واطرافی اسکی روایتلرده افسانوی تورک پادشاهلرینک اساس مرکز لرندن حتی خزینه ودقائن محافظه ایتدکری نقطه لری اولمق اوزره کوستریلیور (یاقوت مذکور صحیفه: « ووجدت فی اخبار الفرس ان افراسیاب ملک الترتک دفن کنوزه و خزائنه فی وسط البحر الذی بناحیه خوارزم فوق کدر فم یعثر علیه احد حتی کان زمن ابرویز بن هرمز فکان هو الذی ظفر بتلك الكنوز فنقل الیه فی اثنتی عشرة سنة فی کل شهر یرد علیه عشر بغال موقرة واکثر ذلک الجواهر وصفائح الذهب الابریز) .

طبقات کتابلرینه نظر آکرده ردن اکثر حقوق ، فقه عالملری ظهور ایتیش و بونلرک نزدندهده علی الاکثر تورک علماسی یتیشمشدر (مثلاً حسام الدین السفناقی، شمس الائمة محمد بن عبدالکرم الترتکستانی و غیرلر) . کهردهر عالملرندن « محمد البزاری الکردری » صاحب الفتاوی البزازییه (و ف . ۸۲۷) آلتون اوردا پایتختی سرای و استرخانده تدریسله مشغول اولمش اولوب، اوچ لسانده (عرب، فارس، تورک) فصیح یازدینی مرویدر . شمس الائمة الکردری و حافظ محمد البزاری الکردری لر ایسه کهردهر ولایتنده کی « بهراتکین » قصبه سندن دلر [۱] .

[۱] حافظ الدین بزازی نك « فتاوی » سی و « مناقب الامام الاعظم » ی بوتون عالم اسلامجه مقبول و دفاتله طبع اولونمش اولدیغنی کی، ترجمه حالته عائد معلوماتهده اکثر طبقات کتابلرنده تصادف اولونیور؛ لکن بعض طبقات کتابلرنده (مثلاً الفوائد البهیة لعبدالحی الکشنوی ، طبع قزان ۱۹۰۳ ، صحیفه ۲۳۱) بونک نسبتلرندن بری اولان « بریقینی » ، « براتیقینی » کله سی « بریقینی » شکلنده یازیلور . استانبول کتبخانه لرنده کی طبقات حنفیه کتابلرینک اکثر یسنده (مثلاً، الجواهر المصیئه لعبدالقادر البغدادی، خالص افندی کتبخانه سی، نومرو ۷۴۶۳، ورق ۴ ب؛ و مصطفی عاشر افندی، نومرو ۲۴۸، ورقلری نومرو ۷) « شمس الائمة محمد بن عبدالستار الکردری » نك نسبی پک واضح اوله رق « البراتیقینی » یا خود « البراتیقینی » یازیلشدر . بو اسمده، اسطخری (صحیفه ۳۰۳) و ابن حوقل (صحیفه ۳۵۳ - ۳۵۴) ده آمودریانک شرقنده کی اوغوزلرله تجارت مرکزی و بو خصوصده غرب طرفنده « کرکاج » ه مقابل طوتولان قصبه نك اسمیدر . مقدسی (صحیفه ۲۸۸) نك دهاها تفصیلی تعریفندن بوقصبه نك شیمدکی چبای مضافاتنده قوشخانه طاغی قربنده اولدیغنی تعین ایدیور . اسکی عرب جغرافیونده بو قصبه « فراتکین، براتکین » یازیلور؛ صوکر « براتیغین، براتیقین » شکللرندهده یازیلشدر (تاج التراجم، ابن قطلوبغا نك و یانه نسخه سی علاوه سنده: « الکردری نسبة الی الجدم المنتسب الیه البراتیقینی من اهل راتقین قصبه من قصبات کدر من اهل جرجانیة خوارزم » دینلمشدر (G. Flugel تشری، ص ۱۳۶) .

بو قصبه ده اوائل اسلام دن بری بر مدتی تورک قصبه سی اولق اوزره معلومدر .
دولتشاهک تذکرة الشعر استده [١] « علی شیرنواپی » ترجمه حالنده (براون نشری،
صفحه ٤٩٥) علی شیری مدح ایدرکن :

ترکی سین کوروب قیلورلار ایردی ترک و توبه هم • کر تیریک بولسالار ایردی لطفی بران کردری
با وجود فارسی درجنب شعر کاملش • چیست اشعار ظهیر و کیست ناری انوری

دنیله رک تورک شعر اسندن « لطفی » ایله « کهرده ری » فارسی ده ظهیر فاریابی و حکیم انوری یه مقابل
تورک ادبیاتک دیلده مثال طو تیله حق ارکانی اوله رق کوستریلیور [یعنی : نواپی او قدر فصیح تورکی
یازیورکه حتی ا کر تورک شاعر لری « لطفی » و « کهرده ری » بر حیات اولا ایدیلر تورکجه
یازماقدن توبه ایدر دیلر] . تاج الدین الکردری نک ٧٠٩ ده تألیف ایتدیکی عربجه - فارسی
« السامی فی الاسامی » نام لغتده ده، زنجشیری نک « مقدمه الادب » ی طرزنده، فارسی ایله برابر
بعضاً تورکی افاده لره تصادف اولونیور؛ مثلاً (ولی الدین افندی، نومر و ٣١٥٣) ده تورکجه
سنه لک درت فصله تقسیم و اسامیسی کوستریلشدنر . شیمدی بزم موضوع بجمشز اولان
« مؤلف » (؟) « محمود بن علی السمرانی الکردری » ده ایشته بو « کردری لر سلسله سی » نده یکی
برذات اولیور .

کتابک باب و فصللری بر وجه آتیدر :

- ١ اوائی باب پیغامبر عوزع . نونک فضایی ایچیندا ترور .
- ٢ : اوائی فصل پیغامبر ع . نونک فضایی ایچیندا ترور . ٣ ب ایکینج فصل پیغامبر ع . قا
و حی کلاک نینک بیانی ایچیندا ترور .
- ٥ : اوچنچ فصل پیغامبر ع . اتی یارازلاری بیرلا اسلام اولیندا امکانکان لاری نینک بیانی
ایچیندا ترور . ٩ ب : یورتینچ فصل پیغامبر ع . مکهدین مدينه کا قاجاق بیانی ایچیندا ترور .
- ١٤ ه : آلتینچ فصل پیغامبر ع . مکه کا کیرماکی نینک بیانی ترور . ١٧ ه : ییشینچ فصل پیغامبر ع .
معجزاتی نینک بیانی ایچیندا ترور .
- ٢٦ ب : ییتینچ فصل پیغامبر نینک ع م معراجی نینک بیانی ایچیندا ترور .
- ٣٠ ب : سکسینچ فصل اوجماق قاتقی تموغقا نفرج قیلماق نینک بیانی ترور .
- ٣٤ ب : قشینچ فصل پیغامبر ع . حنین داغرات قیلماق نینک بیانی ترور .
- ٣٩ ه : اونینچ فصل پیغامبر ع . وفاتی نینک بیانی ایچیندا ترور .
- II ایکینچ باب خلفا راشدین اتی اهل بیت اتی تورت امام فضائلی نینک بیانی ایچیندا ترور .
- ٤٦ ه : اولی فصل ابوبکر رضه نونک بیانی ایچیندا ترور . ٥٢ ه ایکینچ فصل عمر رضه نونک

[١] دولتشاهده کی بو قیدی کوپرلی زاده فؤاد بک کوستردی .

و مختلف آثار اسلامیله ايله اشنا اولدینی کوریلور . بونکله برابر، بو کتاب او قدر تورک روحنه اویغون تصنیف ایدیلش که، هیچ بربرده مغلق روایت بولونمادیکی، مثاللرده، خارق العاده لکدن پک اوزاق اولوب دائماً ساده و حیاته یاقین عملی شیردر . بوجهندن، اسلام مملکتی نك مختلف نقطه لرنده تألیف اولونان آثاردن استفاده ایدیلهرک یازیلان بو اثرک، شهر و صحرا تورک لری طرفندن پک بکنیلهرک اوقونمش اولدیغنده شبهه یوقدر . ذاتاً مؤلف داها بر حیات ایکن کتابنک ایدل حوضه سنده استنساخ اولونمش اولدیغنی کوریلور .

کتابنک لسانی اسکی ادبی تورک دیلی اولمغله برابر خوارزم تورک لهجه سنده یازیلشدر . مؤلف دائماً ادبی تورکجه (« کاشغری تیل » : « ترکیه الحاقانیة ») ده « ی » استعمال اولونان یرلرده « ی » یازیور سده حرک لری دائماً خوارزم تلفظینه کوره وضع ایدیور . بوندن مثلاً ادبی تورکجه ده « یو ، تیدی ، تیب ، ایکی ، بدش ، یتتی ، ایلک ، کيسار ، کيچا ، ایش ، ایشیتی ، یچا ، بیردی ، ایردی ، ایرکان ، ایرمیش » شکل لرنده یازیلان کلمه لرک هجری سکزنجی عصر خوارزم تورک لری لسانده شو کونکی خوارزم خیوه شهر تورک لری لهجه سنده اولدیغنی کی آچیق « ۴ » ایله (۴و ، ته دی ، تپ ، ۴کی ، بهش ، ۴یتی ، ۴لیک ، که سهر ، که چه ، ۴ش ، ۴شیتی ، نه چه ، به ردی ، ۴ردی ، ۴رکان ، ۴رمیش » تلفظ اولونمش اولدیغنی کورولور . مؤلف بویله کلمه لری ادبی لهجه املا سنه موافقاً « ی » ایله یازیور؛ فقط محلی تلفظه کوره « ۴ » یرینه حرکه فتحه قویارق بوضورتله اُو ، تیدی ، تیب ، ایکی ، بلیش ، یتتی ، ایلک ، کيساز ، کيچا ، ایش ، ایشیتی ، یچا ، بیردی ، ایردی ، ایرکان ، ایرمیش یازیور .

دیمک او زمانده ده تورکجه نی ادبی - عنعنوی املا ایله یازارلر، لکن محلی شیوه یه کوره اوقورلر و حرکه لرلردی . « نهج الفرادیس » ده، دیگر اسکی تورکجه کتابلرده و « دیوان لغات الترک » ده تصادف اولونمایان لغتلر وار . بویله کلمه لر دن خوارزمده یازیلان زحشری لغتنده و ربغوزی لرده ده تصادف اولونانلریله برابر اونلرده تصادف اولوندیغنی خاطر لایه ماقلمده چوقدر . تماماً باشند آشغنی خوارزمی بر ذات طرفندن، باشند باشه خوارزم تلفظنه کوره حرکه ایله یازیلش ، و حرکه لری ده عصری « فونه تیک » قواعدینه توافقی ایدم جک صورته اعتنا ایله قید اولونمش وعین زمانده لغت جهندن بو کونه قدر مجهول قالان پک چوق لغت لری ده

حاوى اولان بو ۴۴۴ صحيفه لك بويوك اثر ، تورك لسانى تاريخى نقطه سندن غايت مهم بر وثيقه در . مع مافيه ، مؤلف وياخود مستنسخ ، كتابك حركه سنده محلى تلفظه پك رعايت ايتمكله برابر عمومى ادبى تورجكه يعنى «خاقانيه تورجكه» سنك املا قاعده لرينه پك ده رعايت يتمه مشدركه ، ايشته بو جهت كتابك تورك لسانيات تاريخى آبدسى اولق اعتباريله قيمتى داها زياده لشديرسيور . انوخرائيق برلسانله يازيلان اثرده بويله بر «املا اطرادسزلى» و «محلى تلفظه كوره يازيلان حركه» ، بزم كتابمزه ، اوزمانكى خوارزم تورجكه سنك «اسكى ادبى تورجكه» وصوكراكى «چفتايجه» ايله مناسبتى مسئله لرىنى حل ايتمك ايچون الك مهم وثيقه صفتى ويرييور . اثرك بويله برقيمتى يالكز فوتوغراف اصوليله تماماً نشرى تقديرنده توضح ايدجكدر . شيمديلك نمونه ايچون برقاج صحيفه فوتوغراف علاوه سيله اكتفا ايدجكز .

[illegible]

[illegible]

۱۴۴

قیامش از دی که اتا به جوابش از دی ایتری او شقایق او غلبی خیره قیامت تباری از دی اول حال را
 اول خوش او جا کلدی از اتا به ایتری او غلوم بو خوش ای نا روزیت سوال قلدی از اتا او غلی جواب ایتر
 ایلنج قتا اول خوش ایتر و زدی از اتا به بنا سوال قلدی فحان کیم اتا به او غولغا ایلنج قتا سوال قلدی از اتا
 او غلی ایتر ای اتا او شقایق لرونک عقلمن ایتر و ملیش حریف بو ملیش سن بو ساعت بو خوش بوکل ایتری
 ایترم از دی حال او خوشش سن نیست میزه سوز لادی از اتا به خاطر شکسته بوکل کوزینین قهرات
 و عبرات نیش لارا قتی ایتری او غلوم من منی خیره قیما او و چون ایترم بو اولین روز کیم سن منکا
 بو خوش ایترین منی قتا سوز و کل اول وقت نانا ره سیده از دیل من سنکا هج جو غلاما دم نکا میور سنکا
 لطفه کیم بیز جواب ایتر و از تم ایتری من سنکا ایلنج قتا سوز و دم از منکا موندغ از ارق قلدی معلوم بولد
 کیم او غول قیز محبتی اتا انا محبتنکا بیماش از منش یتری بو قتا موسی شغامه عرش فانظر قلدی از اتا این
 کیم از اتی کوردی عرش از قیما و نور موسی شغامه حوتار و تعالی حضرتند احاجه قیلد ایتری یارن کیم از اتا
 بو مقام غانا عمل یز لاندی نب سوال قلدی از راحی تارک و تعالی ایتر یا موسی بو قلام نول ایکی حصیتی یازارد
 اول ایکی حصیت بو قلام زب مقام غانکوردی یتری از اتا موسی شغامه ایتری یا ز اول ایکی خاصیت ناز و زیدی
 از راحی تارک و تعالی ایتری یا موسی بو قلام کونکلسنا هج حدی بو و از دی کون لاما کن بو و از دی قتا اتا سی
 اتا سنغا اذ کو خدمت قیلدیش از دی اول ایکا کو بو قلام و راحی از دی لارا اول یزدین بو قلام غایب و رفت
 مقامین روزی قیلدیم نیش یز لاندی قتا ایتری یا موسی کیم اتا سنغا ایتر اتا سنغا اذ کو لک قیسا قیسا قیلا از
 خستور قیسا قی منم قیما نهم غامطیع بو لسا منکا عامی لوق قیما سن ای اذ کو قول لاریم دیواندا بیورست
 قتر کیم اتا سنغا ایتر اتا سنغا قتا منم قیما نهم غامطیع نولسا اول کیم از اتا عاصی لار دیواندا بیورست

